

SLOVENSKA VEŠTNIK

Letnik XXVII.

Celovec, petek, 14. april 1972

Štev. 15 (1552)

Pomembni razgovori na Dunaju

V zadnjih dneh lahko kar dva-krat zabeležimo pomembne razgovore o vprašanjih naše narodnosti in skupnosti.

Pred enim tednom je bil na Dunaju kontaktni razgovor med zvezno in deželno vlado ter predstavniki obeh osrednjih organizacij koroških Slovencev, te dni pa biva na Dunaju na uradnem obisku predsednik zveznega izvršnega sveta SFR Jugoslavije Džemal Bijedič. Kakor je razvidno iz tozadavnega jugoslovanskega razglašila, bo ob tej priložnosti govora tudi o našem vprašanju.

V pogledu na zadnji kontaktni razgovor lahko z zadovoljstvom ugotovimo, da je prišlo skoraj v vseh iznešenih odprtih vprašanjih do enotnih pogledov in sporazumnih konstruktivnih rešitev. Edino v vprašanju dvojezičnih napisov koroški Slovenci nismo mogli dati svojega soglasja k nameravanemu osnutku. To ne zaradi tega, ker ne bi želeli sporazumne rešitve, ampak zato, ker osnutka v podrobnostih še do danes ne poznamo, zlasti pa še zaradi tega, ker je zvezni kancler v poznanju torza nameravane rešitve in v pravilni oceni tozadavne težke in v pravih ocenah od vsega začetka nedvoumno poudaril, da v tem vprašanju pristanka oziroma soglasja s strani manjšine niti ne pričakuje niti ne zahteva.

To pojasnilo je potrebno — ne tistim, ki iz šovinističnih razlogov sploh odklanjajo sleherno rešitev in so že pričeli z novo hujšakso gonjo proti koroškim Slovincem; niti ne tistim, ki zgolj iz strankarsko-partijsko-političnih vidikov izkoriščajo tudi to nameravano rešitev le za svoje napade na socialistično vlado in deželnega glavarja, ki sta napravila sploh prvi, naravnost iz zavalno skromni poskus za zakonito reševanje tega kočljivega vprašanja — pač pa tistim poslednim avstrijskim demokratičnim silam, ki iskreno želijo izpolnitev vseh obveznosti iz državne pogodbe in končno znošno ureditev vprašanj naše narodnostne skupnosti.

V ostalem pa smo prepričani, da je iz zgodovinskih dogodkov in tudi iz današnje jezikovne in nacionalne strukture, zlasti pa iz gospodarske zaostalosti kot posledice večdesetletne zapostavljenosti točno poznano in vidno, kje na Južnem Koroškem kljub atomiziranju po ljudskih štetjih živimo koroški Slovenci kot avtohtona narodna skupnost. To brezdvoma ne le v 205 naseljenih 36 občin, ki jih navaja končno objavljeni seznam koroške deželne vlade!

Ni slučaj, da je bil zadnji kontaktni razgovor neposredno pred uradnim obiskom jugoslovanskega vladnega predsednika. Jugoslavija s svojim pristopom k avstrijski državi ni slučajno namreč ni le priznala meje, marveč je hkrati s členom sedem državne pogodbe dosegla zaščito slovenske in hrvaške manjšine v Avstriji.

Koroški Slovenci z zadoščenjem ugotavljamo, da Jugoslavija in Slovenija svojih manjšin nikdar nista smatrali kot objekt ali jih izrabljali kot drobiž za svoje interese, mar-

Koroški Slovenci pri vladi na Dunaju

V četrtek prejšnji teden je bil na Dunaju kontaktni razgovor med zvezno vlado in zastopniki koroških Slovencev. V vladni delegaciji so bili kancler dr. Kreisky, zunanji minister dr. Kirchschläger, državni sekretar pri uradu zveznega kanclerja dr. Veselsky, koroški deželni glavar Sima ter visoki uradniki pri-

stojnih ministrstev. S slovenske strani pa so se razgovora udeležili za Zvezo slovenskih organizacij na Koroškem predsednik dr. Franci Zwitter, podpredsednik deželni poslanec Hanzi Ogris in član upravnega odbora Avguštin Malle, za Narodni svet koroških Slovencev pa predsednik dr. Joško Tischler, podpredsednik dr. Valentin Inzko in tajnik dipl. jur. Filip Warasch.

Vlada je razgovorom brez dvoma pripisovala velik pomen. To je bilo videti že iz mnogoštevilne vladne delegacije. Precejšnje je bilo tudi zanimanje s strani tiska, pri čemer pa ne moremo mimo dejstva, da na Dunaj ni poslal svojega zastopnika noben slovenski dnevnik, kar je — preprosto rečeno — nerazumljivo.

Do tega razgovora je prišlo na željo obeh slovenskih osrednjih organizacij na Koroškem in je tudi kot podlaga razgovoru služila vloga, ki sta jo aprila 1971 poslala zvezni vladi Zveza slovenskih organizacij in Narodni svet koroških Slovencev. Pred razgovorom so z več strani skušali odprte probleme slovenske manjšine zreducirati na eno samo vprašanje — na vprašanje dvojezičnih topografskih napisov. Vendar je to le eno izmed številnih vprašanj, pred katerimi stoji danes slovenska narodnostna skupnost na Koroškem.

Zahteve, ki so bile postavljene v vlogi iz aprila 1971, so deloma že uresničene oziroma se uresničujejo. Omenimo naj podelitev pravice javnosti kmetijski šoli v Podravljah in gradnjo poslopja zvezne gimnazije za Slovence v Celovcu. Slej ko prej je odprto vprašanje financiranja kmetijske šole v Podravljah. Vzdrževalec šole je poslal v tej zadevi posebno vlogo ministrstvu za kmetijstvo, zvezni kancler pa je obljubil za šolo podporo v obliki „žive subvencije“.

S slovenske strani je bila ponovno postavljena zahteva po višji dotaciji za slovenske organizacije. Kancler je omenil možnost, da bi slovenska manjšina na Koroškem dobila subvencijo iz tako imenovanega „sklada za politično vzgojo“ in bo v ta namen morda ustanovljen poseben kuratorij, v katerega naj bi koroški Slovenci — kakor je dejal kancler dr. Kreisky — „zelo hitro“ imenovali svojega zastopnika.

Nadalje je slovenska delegacija sprožila vprašanje slovenskega uradnega jezika v upravi, razširitev pravice uporabe slovensčine na vsa okrajna sodišča dvojezičnega ozemlja, vprašanje § 302 kazenskega zakonika, ki govori o netenju narodnostne mržnje, ustanovitev posebnega slovenskega oddelka pri kulturnem referatu koroške deželne vlade in nekatera vprašanja s področja šolstva. Pri vprašanju

V a b i l o
na

SPOMINSKO SLAVNOST

OB 30-LETNICI
IZSELJEVANJA KOROŠKIH SLOVENCEV

ki jo prireja Narodni svet koroških Slovencev in Zveza slovenskih organizacij na Koroškem v sodelovanju s Kršćansko kulturno zvezo in Slovensko prosvetno zvezo v nedeljo 16. aprila 1972 s pričetkom ob 14.30 uri v veliki dvorani celovškega Doma glasbe.

Na sporedu bodo govori, recitacije in petje.

Tridesetletnica izseljevanja koroških Slovencev

Na dan točno pred tridesetimi leti — 14. in 15. aprila 1942 — so na Koroškem začeli uresničevati načrt za dokončno iztrebljenje koroških Slovencev.

Zločinski načrt za genocidno „reševanje“ koroškega vprašanja ni nastal kje v berlinski centrali nacističnega rajha, marveč je nastal tukaj na Koroškem, in sicer že davno prej, preden je nazizem sploh zasedel Avstrijo. Tozadevno pričevanje zadnjega koroškega gauleiterja Rainerja je nedvoumno. Zlasti pa je zanimiva njegova ocena vloge, ki jo je pri pripravi na izseljevanje koroških Slovencev „že od začetka svojega obstoja“ igral predhodnik današnjega Heimatsdienst — namreč koroški Heimatsbund pod vodstvom Maier-Kaibitscha, katerega je avstrijsko ljudsko sodišče prav zaradi zločinov nad koroškimi Slovenci obsodilo na dosmrtno ječo kot vojnega zločinca.

Da je bila priprava načrtov za izselitev koroških Slovencev delo domačinov-Korošcev, pa predvsem dokazuje začetek uresničevanja teh načrtov. Takrat so zelo točno vedeli za vsako občino in vsako vas, kje živimo Slovenci. Niso potrebovali nobenega „ugotavljanja“ ali „štetja“; razposlali so svoje biriče in z zločinsko deportacijo zavednih slovenskih družin neizbrisno začrtali mejo ozemlja, na katerem kot avtohtono prebivalstvo živi slovenska narodnostna skupnost.

Letošnja tridesetletnica izseljevanja koroških Slovencev sovпада s posebnim zakonitega reševanja baje najbolj kočljivega določila 7. člena državne pogodbe — vprašanja dvojezičnih napisov. Vprašanje je tako kočljivo menda zaradi tega, ker baje ne vedo, kje živimo koroški Slovenci, da bi nam dali vse tisto, kar nam zagotavlja državna pogodba. K temu je treba nedvoumno poudariti: Kjer so nas izseljevali pred tridesetimi leti, povsod tam koroški Slovenci avtohtono živimo tudi danes!

Ce pa pogledamo, kdo so tisti krogi, ki že vsa leta sistematično zastrupljajo ozračje, v katerem izvajanje mednarodnih obveznosti v korist slovenske manjšine morda res lahko postane „kočljivo“, potem moramo ugotoviti samo eno: Ti krogi so že enkrat pomagali pripravljati in izvajati načrte za fizično likvidacijo koroških Slovencev; zato bi vsaka ugoditev njihovim zahtevam pomenila podporo in soglasje z zločinsko politiko rododomora.

Uradni obisk

JUGOSLOVANSKEGA VLADNEGA PREDSEDNIKA
V AVSTRIJI

V sredo je prispel na štiridnevni uradni obisk v Avstrijo predsednik zveznega izvršnega sveta SFR Jugoslavije Džemal Bijedič, ki ga spremlja več visokih predstavnikov jugoslovanskega političnega in gospodarskega življenja.

Obisk jugoslovanskega vladnega predsednika naši državi sodi v okvir dobrososedskih odnosov ter bolj ali manj rednih srečanj vodilnih predstavnikov obeh držav. Za tokratne avstrijsko-jugoslovanske razgovore na Dunaju so pripravili obsežen dnevni red, ki obsega tako bilateralna kakor tudi mednarodna vprašanja.

Med vprašanji, ki se nanašajo na odnose in interese med obema državama, zavzema važno mesto tudi vprašanje manjšin. To sta že pred obiskom v izjavah za tisk poudarila tako predsednik Bijedič kot kancler Kreisky in — kar je posebno razveseljivo — oba sta se izrecno zavzela za reševanje odprtih manjšinskih vprašanj v stalnem stiku in ob soglašanju prizadete manjšine.

Predsednik Bijedič bo med svojim bivanjem na Dunaju sprejel tudi delegacijo koroških Slovencev.

O obisku bomo obširneje poročali v prihodnji številki.

več jih vedno upoštevali kot samostojne suverene nosilke narodnostne politike in naravni povezovalni člen med sosednjima državama ter podpirali njihova prizadevanja za nacionalni obstoj in vesplošni družbeni razvoj. V tem smislu tudi pozdravljamo, da nam bo dana možnost, da visokemu gostu tolačimo svoje težnje, da jih bo lahko učinkovito podprl pri svojih razgovorih s predstavniki naše države.

Ko mu kot prvemu jugoslovanskemu vladnemu predsedniku, ki obišče našo državo, izrekamo dobrodošlico, želimo, da bi ta obisk rodil obilo sadov za obe državi, ki ju eno kot nevtrarno in drugo kot izvenblokovsko, kakor je izjavil jugoslovanskemu tisku zvezni kancler dr. Kreisky, povezujejo mnogi skupni interesi.

Dr. Franci Zwitter

Seznam krajev na Juž. Koroškem

ki naj bi po vladnem načrtu dobili dvojezične napise

Kakor smo v našem listu že kratko poročali, je koroška deželna vlada pripravila načrt za izvedbo določila člena 7 o dvojezičnih topografskih napisih. Na podlagi tega načrta naj bi dvojezične napise dobilo samo 205 vasi v 36 občinah, in sicer tisti kraji, kjer je pri ljudskem štetju 1961 najmanj 20 odstotkov prebivalcev navedlo za občevelni jezik slovenščino ali samo ali pa v raznih kombinacijah z nemščino oz. „windisch“.

Deželni tiskovni urad nam je ta teden poslal seznam teh krajev, pri katerih pa smo nemškim označbam dodali še slovenska krajevna imena. Po vladnem načrtu naj bi dobili dvojezične napise naslednji kraji:

OKRAJ ŠMOHOR — HERMAGOR

V občini **Brdo-Egg** vasi Moste-Brugg, Limarče-Fritzenhof, Mele-Mellach, Napole-Nampolach, Potoče-Potschach.

OKRAJ CELOVEC-KLAGENFURT

V občini **Želec-Ebenthal** vasi Medgorje-Mieger, Mosberk-Moosberg.

V občini **Borovlje-Ferlach** vasi Glinje-Glainach, Loka-Laak, Otrovca-Otrouza, Borovške Rute-Rauth, Spodnje Glinje-Unterglainach, Bajdiše-Waidisch.

V občini **Grabtanj-Grafenstein** vasi Prod-Sand.

V občini **Hodiše-Keutschach** vasi Dobajna-Dobein, Dvorec-Höflein, Na gori-Höhe, Hodiše-Keutschach, Plašiče-Plaschischen, Plešerka-Plescherken, Rul-Rauth, Rjavec-Reauz, Šmarjeta-St. Margarethen.

V občini **Kotmara vas-Kötmannsdorf** vasi Čezava-Gaisach, Gorje-Göriach, Plešivec-Plöschenberg, Preblje-Preliebl, Št. Kandolf-St. Gandolf, Zvonina-Schwanein, Trabesinje-Trabesing, Čahorče-Tschachoritsch, Brde-Wurdach, Vesava-Neusass.

V občini **Bilčovs-Ludmannsdorf** vasi Potok-Bach, Kajzaze-Edling, Biljovs-Fellersdorf, Branča vas-Franzenhof, Bilčovs-Ludmannsdorf, Koviče-Lukowitz, Moščenica-Moschenitzen, Muškava-Muschkau, Spodnja vesca-Niederdörf, Zgornja vesca-Oberdörf, Na gori-Rupertiberg, Zeluče-Selkach, Stranje-Strein, Velinja vas-Wellersdorf, Sodraževa-Zedrass.

V občini **Pokrče-Poggersdorf** vasi Ovčjak-Eibelhof.

V občini **Radiše-Radsberg** vasi Kozje-Kosiac, Rute-Kreuth, Lipice-Lipizach, Radiše-Radsberg, Dvorec-Schwarz, Tuče-Tutzach, Verovce-Werouzach.

V občini **Šmarjeta v Rožu-St. Margareten im Rosental** vasi Dobrava-Dobrowa, Hmelše-Homölich.

V občini **Škofiče-Schiefling am See** vasi Otaž-Ottosch, Ravne-Raunach, Podjerk-St. Kathrein, Holbiče-Techelweg.

V občini **Svetna vas-Weizelsdorf** vasi Janz v Rožu-St. Johann i. R.

V občini **Slovenji Plajberk-Windisch Bleiberg**, vasi Brodi-Loibthal, Slovenji Plajberk-Windisch Bleiberg.

V občini **Sele-Zell** vasi Borovnica-Freibach, Hmelše-Homölich, Srednji Kot-Mitterwinkel, Zgornji Kot-Oberwinkel, Šajda-Schaida, Sele-Zell Pfarre.

OKRAJ BELJAK-VILLACH

V občini **Podkloster-Arnoldstein** vasi Ločilo-Hart, Strmec-Krainberg, Št. Lenart-St. Leonhard.

V občini **Loga vas-Augsdorf** vasi Loga vas-Augsdorf, Dežiče-Dieschitz, Loče-Latschach, Pulpiče-Pulpsch, Trebinja-Treffen.

V občini **Bekštanj-Finkenstein** vasi Zgornje Tehanče-Obertechanting, Žužalče-Susalitsch, Spodnje Dobje-Unteraichwald.

V občini **Straja vas-Hohenthurn** vasi Zahomec-Achomitz.

V občini **Ledince-Ledenitzen** vasi Kopanje-Kopein, Pečnica-Pelschnitzen, Brezje-Pirk, Ravne-Raun, Ščedem-St. Johann, Spodnje Borovlje-Unterferlach.

V občini **Rožek-Rosegg** vasi Dule-Duel, Vudmat-Wudmat.

V občini **Št. Jakob v Rožu-St. Jakob im Rosental** vasi Bistrica-Feistritz, Breznica-Friessnitz, Gorinčiče-Gorintschach, Podgorske Rute-Greuth, Hodnina-Kanin, Velika vas-Längdorf, Leše-Lessach, Reka-Mühlbach, Št. Jakob-St. Jakob, Št. Peter-St. Peter, Svatne-Schlatten, Sreje-Srajach, Tešinja-Tösching, Kot-Winkl.

OKRAJ VELIKOVEC-VÖLKERMARKE

V občini **Pliberk-Bleiburg** vasi Dob-Aich, Breg-Draurain, Nonča vas-Einersdorf, Grablje-Grablach, Vrh-Gupf, Komelj-Kömmel, Libuče-Loibach, Lokovica-Lokowitzen, Blato-Moos, Replje-Replach, Vogrče-Rinkenber, Rinkole-Rinkolach, Rute-Ruttach, Šentjur-St. Georgen, Šmarjeta-St. Margarethen, Senčni kraj-Schattenberg, Cirkovče-Schilterndorf,

Belšak-Weisenstein, Vidra vas-Wiederndorf, Borovje-Woroujach.

V občini **Djekše-Dlex** vasi Encelna vas-Enzelsdorf, Kneža-Grafenbach.

V občini **Dobrla vas-Eberndorf** vasi Lovanke-Gablern, Graben-Graben, Dvor-Hof, Mokrije-Mökriach, Pudab-Pudab, Čepiče-Tschepitschach.

V občini **Železna Kapla-Bela — Eisenkapel-Vellach** vasi Zaplaznica-Blasnitzenberg, Obirsko-Ebriach, Pod Peco-Koprein/Petzen, Koprivna-Koprein/Sonnseite, Lepena-Leppen, Lobnik-Lobnig, Remšenik-Remschenig, Korle-Trögern, Bela-Vellach.

V občini **Bistrica nad Pliberkom-Freistritz ob Bleiburg** vasi Dolinčiče-Dolintschitschach, Bistrica nad Pliberkom-Feistritz ob Bleiburg, Konovece-Gonowetz, Zalibič-Hinterlibitsch, Dvor-Hof, Letinja-Lettenstätten, Breška vas-Pirkdorf, Rišberk-Rischberg, Rute-Ruttach, Šmihel-St. Michael, Strpna vas-Traundorf, Črgoviče-Tscherberg, Podkraj-Unterort, Kot-Winkel.

V občini **Galicija-Gallizien** vasi Apače-Abtei, Borovnica-Freibach, Robež-Robesch.

V občini **Globasnica-Globasnitz** vasi Globasnica-Globasnitz, Podjuna-Jaunstein, Mala vas-Kleindorf, Šteben-St. Stefan, Slovenje-Slovenjach, Strpna vas-Traundorf, Čepiče-Tschepitschach, Podgora-Untbergen, Večna vas-Wackendorf.

V občini **Grebini-Griffen** vasi Gruče-Gruischen, Zgornja gmajna-Obere Gemeinde, Spodnje Krčanje-Untergreuschach.

V občini **Vovbre-Haimburg** vasi Vala vas-Altendorf.

V občini **Suha-Neuhaus** vasi Potoče-Bach, Illica-Ilmitzen, Gornja vas-Oberdorf, Zvabek-Schwabegg, Dolnja vas-Unterdorf.

V občini **Ruda-Ruden** vasi Led-Eis, Šmartin-St. Martin, Smiklavž-St. Nikolai, Št. Radegunda-St. Radegund, Spodnja vas-Untermittendorf.

V občini **Škocijan ob Klopinskem jezeru-St. Kanzian am Klopeiner See** vasi Grabalja vas-Grabelsdorf, Gorce I-Horzach I, Gorce II-Horzach II, Lancova-Lanzendorf, Gluhi les-Lauchenholz, Mokrije-Mökriach, Nagelče-Nagelschach, Žamanje-Obersammelsdorf, Št. Vid v Podjuni-St. Veit im Jauntal, Spodnje Vinare-Unternarrach, Spodnje Žamanje-Untersammelsdorf, Vesele-Vesielach.

V občini **Št. Peter na Vašinjah-St. Peter am Wallersberg** vasi Št. Jakob-St. Jakob, Brnce-Wernzsch.

V občini **Žitara vas-Sittersdorf** vasi Dolje-Dullach, Malčape-Kleinzapfen, Mlinče-Müllnern, Pogerče-Pogerschtzen, Polena-Polena, Žitara vas-Sittersdorf.

V občini **Važenberk-Waisenberg** vasi Hrenovče-Krenobitsch, Hom-Kulm, Klopče-Penk.

POŠIROKEM SVETU

LIUBLJANA — V Sloveniji so se v zadnjih dneh spominjali velikega slovenskega revolucionarja Borisa Kidriča, ob katerega 60-letnici rojstva so bile številne slavnosti, osrednja proslava pa v Kidričevem pri Ptuj. Ob tej priložnosti je bilo poudarjeno, da je Boris Kidrič v svojem kratkem življenju prispeval opus, ki ga uvršča ne samo med vodilne slovenske in jugoslovanske osebnosti, marveč med osebnosti mednarodnega delavskega gibanja. Boris Kidrič je bil med prvimi borci za razvoj socialistične demokracije in samoupravljanja, pri čemer nikoli ni izgubljal vere v delovnega človeka.

NEW YORK — Ameriški demokratični senator Edward Kennedy je obtožil Nixonovo vlado, da želi spremeniti vietnamsko vojno v nekakšno športno bojišče, ob katerem bodo Američani gledali, kako se pretepajo Vietnamci, kot so stari Rimljani gledali gladiatorje. Kennedy je dejal, da Nixonov moralni in vojaški polom najbolj brutalno dokazuje groza nove ofenzive. Ameriško odločitev, da pošlje bombnike, ki naj sejojo smrt v Vietnamu, pa je senator Kennedy imenoval „jasno priznanje“, da je okrutna politika vietnamizacije doživela popoln neuspeh, da je to zgolj izgovor, kako obdržati na oblasti sedanji saigonski režim.

RIM — Po vesteh iz obveščenih rimskih virov je Vatikan z „diskretnim pritiskom“ skušal prepričati krščansko-demokratsko opozicijo v Zahodni Nemčiji, naj neha nasprotovati ratifikaciji sporazumov, ki jih je Zahodna Nemčija sklenila s Poljsko in Sovjetsko zvezo. Pravijo, da Vatikan ugodno ocenjuje oba sporazuma.

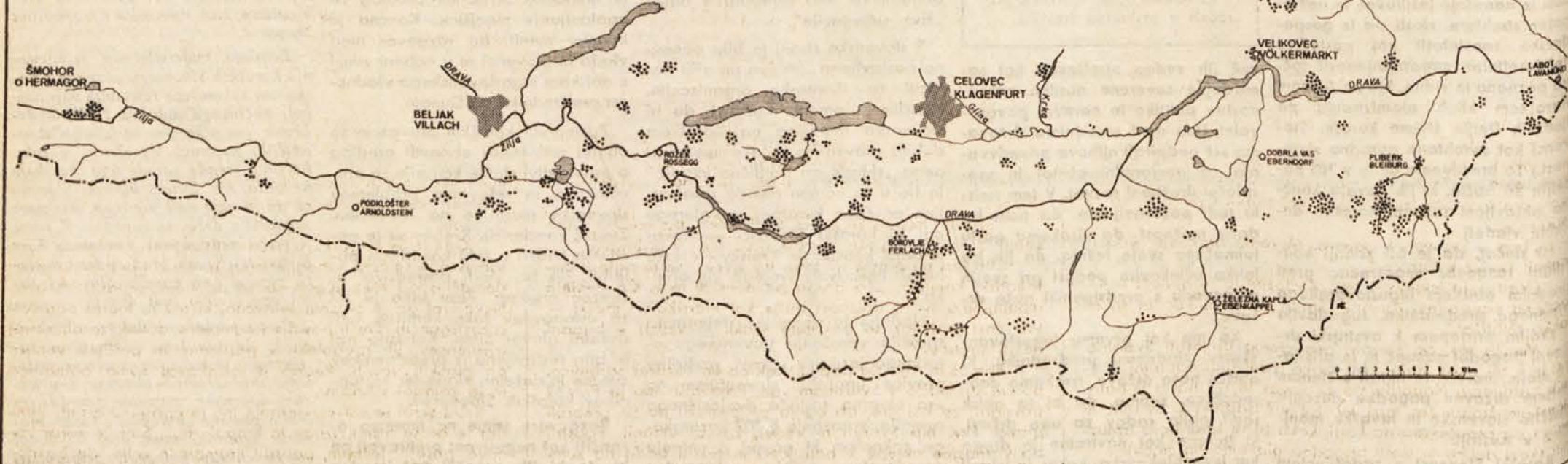
LONDON — Po tajnem sestanku glavne štaba irske republikanske armade (IRA) so v Dublinu objavili sporočilo, po katerem bo IRA nadaljevala oborožen boj proti britanskim enotam v Severni Irski. Mir lahko prinese Severni Irski samo izpolnitev treh pogojev vodstva IRA: dokončna odprava parlamenta v Belfastu, amnestija vseh političnih zapornikov v Severni Irski in Britaniji ter evakuacija britanskih enot iz te pokrajine. Medtem pa se krvavi spopadi nadaljujejo ter skoraj vsak dan zahtevajo nove žrtve.

BEOGRAD — V Jugoslaviji se pripravljajo na drugo fazo ustavne reforme, ki bo obsegala štiri glavna področja: skupščinski sistem, družbeno-ekonomske in politične odnose v komuni, ustavno ureditev samoupravnega sistema in ustavno ureditev pravosodja. Osnutek ustavnih sprememb bo prišel v javno razpravo, ki naj bi bila končana do poletnih skupščinskih počitnic. Potem bi jeseni lahko začeli razpravljati o spremembah zvezne ustave v zvezni skupščini, konec tega leta pa bi razglasili novo ustavo SFR Jugoslavije, tako da bi bile prihodnje pomlad že razpisane volitve za novo zvezno skupščino.

KJER SO NAS SELILIPRED TRIDESETIMI LETI

koroški Slovenci nesporno živimo tudi danes

JUŽNA KOROŠKA KARTA NASILNE IZSELITVE DELA SLOVENSKEGA PREBIVALSTVA V APRILU LETA 1942

Na zgornji karti so označeni kraji, iz katerih so 14. in 15. aprila 1942 izselili zavedne slovenske družine. Kakor vidimo, je izselitev zajela celotno slovensko in dvojezično ozemlje Koroškem. Takrat so torej točno vedeli, kje avtohtono živimo koroški Slovenci. O tem ozemlju tudi danes ne more biti nobenega dvoma.

Dvojezičnost - potreba in pravica

Danes je veliko govora o razumevanju in sporazumevanju med narodi, pa tudi o tem, kako velikega pomena je za vsakega človeka, če se poleg svojega materinega jezika nauči tudi še kakšnega drugega jezika. Toliko bolj važno je znanje jezikov na ozemlju, kjer eden poleg drugega živita dva naroda. Kajti v duhu enakopravnosti in medsebojnega spoštovanja se bodo prebivalci takega ozemlja med seboj sporazumevali le tedaj, če bodo obvladali oba jezika. Mislimo na to, ko bo prihodnji mesec vpisovanje otrok za novo šolsko leto: prijavimo jih k dvojezičnemu pouku, da se bodo šolali v svojem materinem jeziku in v jeziku svojega soseda!

Z vprašanji dvojezičnosti in učenja jezikov se je pred nedavnim bavil tudi mednarodni kolokvij v Aostli. O tem zborovanju je objavilo ljubljansko "Delo" daljše poročilo, iz katerega povzemamo naslednje misli:

Ko je nedavno mednarodna federacija pobratenih mest priredila kolokvij o vlogi mest in pokrajin v dvojezični vzgoji v italijanski Aostli, je nekaj govornikov na samem začetku poudarilo, zakaj so se odločili ravno za to mesto. Opozorili so na "zgodovinski in etnični partikularizem" prebivalcev Val d'Aoste, ki govorijo tako narečja

(piemontsko, franko-provansalsko in alemansko) kot francoščino, dasi ravno je bila italijanščina uvedena ob združitvi Italije in v obdobju fašizma.

Predsednik deželne vlade Cesar Dujany je menil, naj bi zgled Val d'Aoste, kjer različne etnične skupine živijo v neskaljenem soglasju, pomagal "razviti novo pedagogiko

ljudstev, ki naj bi pripeljala do povzdigovanja kulturnih manjšin, in sicer nad jezikovnimi, političnimi in rasnimi mejami".

Glede na to, da bodo v Aostli kmalu odprli mednarodni center za informacije o dvojezični vzgoji, se je razprava razvila v veliko širino. Tako je direktorica omenjega centra Charlotte Borga poudarila, da je večjezičnost potreba sodobnega sveta, ki pa naj tudi dovoli nadaljnji obstoj narečij. "Ali je bolje, če se razumejo narodi, ali če se razumejo pokrajine? Kateri manjšinski jeziki naj bi ostali pri življenju?" je vprašala.

Profesor Alexandre Passerin, dekan fakultete za politične vede na torinski univerzi, je dejal, da je "jezik človekova želja, da si razširi obzorje", tako da "mala domovina" ne more pozabiti na veliko.

Profesor s torinske univerze Gustavo Buratti je govoril o razliki med "horizontalno dvojezičnostjo", ki je neizogibna v tehničnem svetu, ter "vertikalno dvojezičnostjo", ki je povsem čustvenega značaja in ki varuje kulturno tradicijo. Obe vrsti pa "odpirata sosedova vrata".

Rektor pariške akademije Robert Mallet je večkrat posegel v razpravo in poudaril, da mora "zorenje skupnosti dovoliti razcvet dvojezičnosti, zakaj vsak človek mora ne glede na svojo domovino imeti možnost izražanja v drugem jeziku. Angleščina na primer je nepogrešljiva v letalsstvu, francoščina v poštnem prometu, italijanščina v glasbi. Od tod potreba po uporabi dveh jezikov, ki je nekaj takšnega kot uporaba dveh rok".

Zato je Robert Mallet zahteval pouk tujih jezikov že v otroških vrtcih, pouk, ki naj bi ga potem nadaljevali z učenjem slovnice, sintakse in književnosti na najvišji ravni, ne glede na to, za kakšen predmet se odloči študent.

Udeleženci kolokvija so sprejeli sklep, naj bi v splošno deklaracijo o človekovih pravicah dali tudi pravico do dvojezične vzgoje: "V prid človeške skupnosti in razumevanja med ljudstvi naj bi vsakdo imel pravico do poglobljenega poznavanja materinščine in do uporabnega poznavanja kakšnega svetovnega jezika, ki mu bo poleg nacionalne kulture, ki jo dobi in jo mora dobiti, omogočila polno in neposredno udeležbo v svetovni kulturi in v splošnem dialogu."

Izbrani Bevkovi spisi

so spet izšli v ruskem prevodu

Med slovenskimi pisatelji, ki so bili največ prevajani v tuje jezike, nedvomno zavzema častno mesto France Bevk: nad sto knjig njegovih spisov je že izšlo v najrazličnejših prevodih. Letos se je to število povečalo za nadaljnjo izredno pomembno publikacijo, in sicer za izbor Bevkovih novel in povesti v

ruskem prevodu, ki je izšel v veliki sovjetski založbi Hudožestvenaja literatura.

Bevk je bralcem v Sovjetski zvezi znan že po mladinski povesti "Tonček", ki je v ruskem prevodu izšla leta 1964. Zdaj pa je izšla obsežna knjiga (464 strani) z naslovom "Sunduk s srebrom", v katero je urednica O. Kutasova (katera je svoječasno prevedla povest "Tonček") povezala tri novele in tri povesti, katerih prevode so poskrbele M. Rižova, I. Markarovska, E. Barutčeva in E. Rjabova. Naslov knjige je povzel po najdaljši povesti v slovenščini znani pod naslovom "Srebrniki". Poleg tega sta bili v knjigo sprejeti povesti "Bridka ljubezen" in "Hiša v strugi", medtem ko Bevkovo krajsko prozo zastopajo novele "Tuje dete", "Mati" in "Težki korak".

Knjiga, ki je izšla v nakladi 30 tisoč izvodov, predstavlja doslej najobsežnejši izbor Bevkove proze v tujem jeziku. Ker je izbrano gradivo vezano na določeno časovno obdobje pisateljevega ustvarjanja, namreč na leta 1927 do 1930, je pričakovati, da bo izšla v Sovjetski zvezi kdaj še kaka nadaljnja knjiga Bevkovih spisov, ki bi predstavila pisatelja tudi še v kakšni drugi dobi njegovega ustvarjanja.

M. Rižova je napisala za knjigo tudi več strani obsegaječ uvod, v katerem je predstavila Bevka kot enega največjih jugoslovanskih pisateljev-realistov ter kot patriota in protifašista.

V Pliberku:

BERGOVA GALERIJA

bo odprta meseca maja

Kakor smo v našem listu že poročali, bodo v Pliberku ponovno uredili in odprli Bergovo galerijo, ki je že v prvem letu svojega obstoja za beležila izredno lepe uspehe.

Med pliberško občino in prof. dr. Bergom je bila podpisana posebna pogodba o ureditvi te galerije, in sicer z obojestranskimi obveznostmi. Lokacija galerije bo razširjena za tri prostore, razstavljeno gradivo pa bo obsegalo tudi izbor najnovejših del, ki jih je umetnik ustvaril v minuli zimi.

Predvideno je, da bo galerija odprta 11. maja letos.

SPORED SPOMINSKE SLAVNOSTI

ob 30-letnici izseljevanja koroških Slovencev
v nedeljo 16. aprila 1972 v Domu glasbe v Celovcu

- Pozdrav** — Janko Ogris, odbornik Zveze slovenskih izseljencev
- Žrtvam**, žalostinka — združeni moški zbori SPZ in KKZ, vodi Folli Hartman
- Pozdravi gostov**
- Govori** predsednik Zveze slovenskih organizacij na Koroškem dr. Franci Zwitter
- Milka Hartman — Lovro Kaselj: **Žrtvam izseljevanja**, zborna recitacija, izvajajo dijaki slovenske gimnazije pod vodstvom Lovra Kaslja
- Govori** podpredsednik Narodnega sveta koroških Slovencev dr. Reginald Vospernik

PEVSKI KONCERT

- Mešani zbor Krščanske kulturne zveze**
vodi Jožko Kovačič
Stanko Premrl: *Koroška budnica*
Ksaver Meško — France Cigan: *Prisega*
- Moški zbor "Rožanski fantje"**
P. Hugolin Sattner: *Na planine*
vodi dr. Anton Feinig
Joža Lavrenčič-Zorko Prelovec: *Jaz bi rad rdečih rož*
vodi Šimej Triesnig, solo dr. A. Feinig
- Mešani zbor Slovenske prosvetne zveze**
vodi Vladimir Prušnik
Pavle Kernjak: *Pomlad*
Radovan Gobec: *Koroška*
- Podjunski moški zbor Slovenske prosvetne zveze**
vodi Folli Hartman
Davorin Jenko: *Lipa*
Marijan Kozina: *Naša vojska*
- Združeni moški zbori KKZ in SPZ**
vodi dr. Anton Feinig
France Prešeren-Ubaldo Vrabec: *Zdravljica*
- Združeni mešani zbori KKZ in SPZ**
vodi Vladimir Prušnik
Martin Semrajc-Jurij Fleischman: *Triglav*

Narodna glasba manjšin

Tudi na Madžarskem živijo razne narodnostne skupnosti oziroma manjšine, ki gojijo bogato kulturno-prosvetno dejavnost. V ta namen imajo podobno kot pri nas na Koroškem svoje lastne organizacije in društva, kjer se zbirajo pripadniki manjšin na najrazličnejših prireditvah.

V prihodnjih dneh bo priredil madžarski radio v sodelovanju z organizacijami narodnostnih skupnosti poseben festival narodne glasbe narodnostnih skupin, ki živijo na Madžarskem. Festival bo trajal od 15. do 23. aprila ter bodo na njem sodelovale najboljše kulturno-umetniške

skupine iz županij Baranja, Bekes, Csongrad, Komárom, Nograd, Pešt in iz Železne županije.

Slovanskim narodnostnim skupinam sta v tem okviru odmerjena 15. in 16. april. Najprej bodo nastopili madžarski Slovaki, in sicer v Puškinovem kulturnem domu v Tatabányi, srečanje južnih Slovanov pa bo 16. aprila v občinskem kulturnem domu v Szalanti.

Najbolj uspele nastope bo madžarski radio posnel ter jih v času od 26. do 29. aprila uvrstil v svoj program.

kolona. Borci so se nemo poslavljali od padlih tovarišev in utonili v gozdu. Pred njimi je rasla Jelovica kot temna, nedosegljiva gmeta in zastirala svod do neba.

9

Travnikarjeva domačija se je kopala v luči pomladnega sonca. Cvetelo je pozno sadno drevje, ki je po vsej rebri obdajalo hišo. Na robu, kjer je steza zavila k studencu, je šumel ulnjak, obrnjen k sončnem vzhodu. Stari Travnikar je sedel na klopci iz prežagane macesnove krivine, vlekel pipo in pihal modrikast dim v pomladanski veter. Nad vrhovi okopnelih gora so se kopičili oblaki in drsli proti teminam jelovških gozdov.

Stari Travnikar je gledal čebele in računal, koliko medu mu bodo nanosile to leto. Na njivi pod hišo sta mama in Tinka pleli posevke, ki so po dobri pomladni moči bujno pognali.

Odkar je brigada odšla na Primorsko, je nekaj časa sameval in se čutil neobglenega. Terencem je bila njegova domačija od rok; včasih so se pri njem oglasili vosovci. Nekajkrat ga je obiskal Jelovčan, ki mu je moral poročati o raztrgancih. Gestapovci so namreč v dolini izbrali nekaj izprijencev, jih preoblekli v partizane in pošiljali vohljat po gorskih vaseh. Redno je obiskoval samo bolnišnico in jo zalagal s hrano.

Od skrbi je osivel, garanje mu je upognilo hrbet. Vendar je bil še trden, zdrav in krepak mož. Sam je zoral vse njive, posejal ječmen, posadil krompir in zelje, da bo dovolj za družino, nekaj pa še za partizansko vojsko.

Tudi dve močni nemški patrulji sta bili prišli pogledat, kaj se dogaja na pobočjih Jelovice. Travnikarja so povprašali po banditih. Pokazal jim je žuljave roke in jim povedal, da se ne zanima zanje. Rekel je, da k njemu ne zahajajo,

STONE SVETINA

UKANA

DRUGA KNJIGA

118

"Primož!" ga je poklicala s suhim, nenavadnim glasom.

Ozrl se je k njej in se začudil njenemu spremenjenemu obrazu. Z mračnim pogledom je prebral pismo.

"Kaj praviš na vse to?" jo je vprašal. "In kdo ti je prinesel to pismo?"

"Našla sem ga v torbici med zdravili. In kaj mislim? Vem samo to, da me ne smejo dobiti v roke. Jaz odgovarjam zase in mama zase. Če je kaj pravice pri njih, mi ne morejo nič."

"Tam o pravici ni govora. Moramo ugotoviti, kdo je vtaknil pismo v torbico."

"Vedno jo imam pri sebi. Odložim jo le ponoči in takrat, ko obvezujem ranjene. Sploh ne vem, kdo bi se mi lahko približal."

Menila sta, da morata nemudoma obvestiti Svaruna. Če je v tej enoti špijon, bo lahko izdal tudi nadaljnji premik bataljona. Napolnila sta se v vas in ga našla v bataljonskem štabu. Na mizi je stal vrč sadjevca. Svarun in Janez sta proučevala na karti, kako bi se brez boja izmuznili skozi dolino in došli brigadno glavnino na Jelovici.

Svarun je povprašal, kaj je z njima. Rekla sta mu, da bi se rada pogovorila z njim na samem.

"Daj, Marjanca, najprej jima nalij sadjevca, gotovo sta žejna, saj prihajata s položaja."

Brhko kmečko dekle, v škornjih in uniformi nemškega

oficirja, je zvedavo pogledovala Ano in Primoža, potem pa jima je nalila.

"Vidiš, Janez, tale dva sta takšna kot vidva z Marjanco. Bele vrane sta v brigadi. Takoj ko pridemo na osvobodeno, vas bom dal poženiti, da bo konec pohujšanja. Komisarji vas gledajo vsak dan bolj postrani, meni pa očitajo, da vam gledam skozi prste."

"Kar poženi nas," se je zasmejal Primož. "Jaz sem za to!"

"Ti si za to. Kaj pa ona, ko tako žalostno gleda?" je dejal Svarun.

Ana je molčala, Marjanca pa se je oglasila z zvonkim glasom:

"Kar ti nas zveži, Svarun, to bo najbolj držalo!"

"Ne smem. To je komisarski posel."

Janez, krepak fant drznih oči, Svarunov sovaščan, se je zarežal:

"Svarun, pohitil še nekaj takih borb, pa nas bo treba ženiti. Saj vidiš, da nas je vsak dan manj v bataljonu."

"Pri nas ne gresta nikomur na živce," se je oglasil bataljonski komisar. "Za druge pa nam ni mar. Če dekleta izpolnjujejo svojo dolžnost bolje kot marsikateri moški — vsa čast jim! Jaz se odkrijem vsaki, ki vzdrži v brigadi nekaj mesecev."

Primož in Ana sta popila vsak po en kozarec sadjevca, potem sta odšla s Svarunom ven. Pred hišo mu je Primož povedal, za kaj gre, ob ognju pri pratežu pa so prebrali pismo. Prvi hip Svarun ni vedel, kaj bi ukrenil. Poostri bil bo varnostne ukrepe v bataljonu in pazili bodo na sumljive novince. Vse drugo pa bo prepustil Blisku. Dobili ga bodo na Jelovici.

Na gozdnem sedlu so pokopali vseh deset borcev. Sredi noči je vžrel mesec in skozi megleno tančico medlo obsijal kolovoz, po katerem se je vzpenjala bataljonska

O B V E S T I L O

Zveza slovenskih izseljencev obvešča svoje člane, da bo občni zbor v nedeljo 16. aprila 1972 s pričetkom ob 13.30 uri v modri dvorani celovškega Doma glasbe (Konzerthaus).

Po občnem zboru bo s pričetkom ob 14.30 uri v veliki dvorani Doma glasbe spominska slavnost, ki jo ob 30-letnici izseljevanja koroških Slovencev prireja Narodni svet koroških Slovencev in Zveza slovenskih organizacij na Koroškem v sodelovanju s Krščansko kulturno zvezo in Slovensko prosvetno zvezo.

Bivši izseljenci z družinami prisrčno vabljeni!

**ZVEZA
SLOVENSKIH
IZSELJENCEV**

Slovensko prosvetno društvo „Rož“ v Št. Jakobu v Rožu vabi na ljudsko igro

„DEKLA ANČKA“

po povesti F. S. Finžgarja.

Kraj: Farna dvorana v Št. Jakobu.

Čas: Nedelja 16. 4. 1972 ob 19.30 uri.

K obilni udeležbi
vabi odbor

V A B I L O

na

K O N C E R T

graških študentov

ki bo v soboto, 15. aprila 1972 ob 20. uri v farni dvorani v ŠMIHELU pri Pliberku.

Prisrčno vabljeni!

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Klagenfurt - Celovec, Gasometergasse 10, tel. 32 5 50 — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje.

Ples slovenske gimnazije je tudi letos dobro uspel

Kot večino letoš. zimskih prirediteljev, tako so morali zaradi epidemije tifusa preložiti tudi ples slovenske gimnazije, ki bi moral biti že v februarju mesecu. Kljub nenavadnemu času pa je letošnji ples slovenske gimnazije, ki je bil minulo soboto

Zahvala

Osmošolci slovenske gimnazije v Celovcu se prisrčno zahvaljujemo vsem obiskovalcem letošnjega gimnazijskega plesa. Posebna zahvala velja vsem tistim, ki so s svojo finančno podporo omogočili to prireditev. Upamo, da ste se prijetno zabavali.

Osmošolci

v Kolpingovi dvorani v Celovcu, dobro uspel.

Prireditelji — obo osma razreda slovenske gimnazije — so se potrudili, da so tudi za letošnji ples pridobili za sodelovanje zelo kvalitetno godbo iz Slovenije, katero

Celovski pevski zbor

je gostoval v Sovjetski zvezi

Zbor celovških madrigalistov se je pred nekaj dnevi vrnil s 15-dnevne turneje po Sovjetski zvezi, kjer je v času od 25. marca do 8. aprila imel v Moskvi, Leningradu, Kijevu, Vilni in Minsku skupno 15 koncertov.

Zborovodja celovških madrigalistov dr. Günther Mittergradnegg se radi boleznimi ni mogel udeležiti turneje; zastopala sta ga dr. Nikolaus Fheodoroff in Helmut Drewes. 63-članski zbor madrigalistov je poleg duhovne in posvetne zborovske glasbe zapel tudi avstrijske, zlasti koroške narodne pesmi in nekaj ruskih ljudskih pesmi. Kot solist je nastopil pri koncertih Helmut Wildhaber, na klavirju pa je spremljala prof. Siglind Dimai.

Celovski zbor je na turneji po sovjetskih mestih žel velike uspehe. Navdušenje se je stopnjevalo od nastopa do nastopa. Direktorica filharmonije v Kijevu jih je povabila na ponoven obisk. V Vilni je zbor na velikonočno soboto nastopil v katoliški in pravoslavni cerkvi.

Upravičeno lahko trdimo, da je turneja zbora celovških madrigalistov po Sovjetski zvezi bila uspešna, saj je žela pri sovjetskih ljudeh ogromno priznanja, hkrati pa je tudi mnogo doprinesla k boljšemu medsebojnemu spoznavanju in razumevanju.

sta jim posredovali potom ZKPOS obe kulturni organizaciji koroških Slovencev KKZ in SPZ. Obiskovalci letošnjega gimnazijskega plesa so se lahko zavrteli po taktih znane moderne godbe Unioni ter prisluhnili petju enega izmed najpopularnejših mladih pevcev v Sloveniji Ota Pestnerja; za domače viže pa je poskrbel narodno zabavni ansambel Poskočni Gorenjci. Tako so lahko prišli na račun vsi obiskovalci te družabno-zabavne prireditve slovenske gimnazije, saj so imeli na voljo tako moderno kot narodno glasbo. Kakor po navadi so tudi tokrat bili na plesu naši rojaki iz vseh treh dolin, Zilje, Roža in Podjune; seveda pa je med obiskovalci prevladovala dijaška mladina.

Na letošnjem plesu slovenske gimnazije so dijaki poskrbeli tudi za presenečenje, namreč za srečolov, kar je za obiskovalce bilo zelo zabavno, za mladince pa še ena možnost za „postranski zaslužek“, katerega jim radi privoščimo in jim bo gotovo prišel prav, ko bodo načrtovali svojo maturitetno slavnost ali potovanje.

Tako je letošnji ples naših gimnazijcev dobro uspel in bo slehernemu obiskovalcu ostal v prijetnem spominu.

Živalski vrt v Rožeku

Na velikonočno soboto so se zopet odprla vrata rožeškega živalskega vrta. Na stotine obiskovalcev je prišlo od blizu in daleč gledat veliko izbiro različnih živali od bizonov, sibirskih kamel, jelenjadi, divjih prašičev pa do raznovrstnih rac

Izlet naših žena

Zveza slovenskih žena priredi v torek 25. aprila 1972 izlet z avtobusom iz Celovca preko Škofjega dvora (Pischeldf.), Mostišča (Brückl), St. Vida ob Glini (St. Veit a. d. Gl.) na Štalensko goro (Magdalensberg), od tam v Gospo Sveto, kjer bo kosilo, in preko Krnskega gradu (Karnburg) nazaj v Celovec. Interesentke naj se javijo najkasneje do četrta 20. aprila pri upravi Slovenskega vestnika — Celovec, Gasometerg. 10. (0-42-22) 32-5-50.

Odhod iz Celovca ob 8. uri — Gasometergasse 10. Cena izleta bo znašala 100 šilingov.

SLOVENSKO PROSVETNO DRUŠTVO BISERNICA
V CELOVCU
vabi na
PREDAVANJA

o novejši slovenski zgodovini

- petek, 21. aprila 1972, ob 20. uri
univ. prof. dr. Vasilij Melik: **Doba od 1848 do 1879**
- petek, 12. maja 1972, ob 20. uri
univ. prof. dr. Janko Pleterški: **Doba od 1879 do 1920**
- petek, 26. maja 1972, ob 20. uri
dr. Tone Zorn: **Doba med obema vojnama**
- petek, 9. junija 1972 ob 20. uri
univ. prof. dr. Metod Mikuš: **Čas narodnoosvobodilne borbe.**

Predavanja članov ljubljanske univerze bodo ob navedenem času v dijaškem domu v Tarviser Straži 16.

Št. Jakob v Rožu bo postal veliko cestno križišče

V okviru razvojnega programa Koroške do leta 1990 je bil izdelan zemljevid, ki nazorno prikazuje bodočo cestno-prometno mrežo na področju srednje Koroške. Iz zemljevida, ki prikazuje stanje cest v letu 1990, je razvidno, da bo današnja hitra avtocesta med Celovcem in Beljakom (Wörthersee-Autobahn), ki trenutno niti še ni dograjena — v bodočnosti igrala samo še podrejeno vlogo. Glavno pro-

metno žilo bo takrat predstavljala hitra avtocesta „Jug“ (Autobahn Süd), ki bo prišedši od vzhoda, zavila pred glavnim mestom Celovcem zahodno mimo Žihpolj, Rožno dolino. V okolici Št. Jakoba v Rožu bo nastalo veliko cestno križišče, kjer se bodo stekale kar tri hitre ceste: iz Jugoslavije skozi nov karavanški predor, odcep proti Suhi (Zauchen) in odcep proti italijanski meji, kjer se bo tej cesti priključila hitra avtocesta iz smeri Beljaka.

Zanimiva posebnost Celovca bo njegov cestni obvoz. Iz Gospe Svete bo ena cesta obvozila mesto z vzhoda, druga pa s severa. Obe cesti pa bo povezovala severno za celovskim letališčem nadaljna cesta, tako da bo obvoz mesta možen tudi v smeri vzhod-zahod.

Vse to je preračunano in dobro premišljeno. Ali se bo načrt dal realizirati, je pa drugo vprašanje, odvisno predvsem od denarja.

Kotmara vas

Prejšnji torek je 44-letni duševno omračen kmetijski delavec Johann Berginc iz Crezdol (Tschrestal) pri Kotmari vasi žalostno končal svoje življenje. Zgodaj zjutraj se je na nekem travniku v bližini domačije svojega brata polil s bencinom in se sam zažgal. Radi strašnih bolečin je obupno klical na pomoč, ki pa je prišla žal prepozno. Najbližji ljudje so bili 1,5 kilometra oddaljeni od njega in še to na drugi strani grabna. Nesrečniku niso več mogli pomagati. Izdihnil je v strašnih bolečinah.

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone

za druge pa ne ve. Skočil je po žganje, jim ga pred hišo točil in jih zapletel v pogovor, kako se je med prvo svetovno vojno kot vojak sedemnajstega regimenta boril v Galiciji z Rusi. Všeč jim je bilo, da mož dobro govori nemški in da je ostal stari avstrijski soldat. Popili so, ne da bi mu napravili preiskavo. Tega je bil zelo vesel. V shrambah, kleti in šupi je imel veliko zalogo hrane, ki jo je bilo treba spraviti v bolnišnico na Jelovico.

Kadar je bil zdelan, je posedal pri čebelnjaku ali pa se je sprehodil okoli domačije. Rad je prisluhnil petju kosov, drozgov in drugih ptic, ki so gnezdile v bližini in obletavale domačijo. Ogledoval je mlado rast polja, ki mu je zbujała voljo do življenja. Misli je na svoja dva fanta, ki sta od petih ostala živa, in želel si je konca vojne. V rožnih jutrih je rad zagazil v rosno bilje in obšel senožeči, da je pogledal, kako prihaja srnjak na zgodnjo pašo.

Od vosovcev je zvedel, da prihaja divizija. To ga je prijetno vzburlilo. Komaj je čakal, da pridejo France, Primož in Vojko. Ni vedel, s čim bi jih presenetil. Potem je zaropotalo v dolini. Vso noč ni spal, ko je poslušal votlo bobnenje. Naslednji dan pa je prisluškoval boju v škofje-loških hribih. Ni se ganil od hiše, ni mu bilo do dela in hrana mu ni dišala. Njegovega sina in prijateljev ni bilo od nikoder. Mama in hčerko je že skrbelo.

Lastovice, ki so gnezdile v slemenu hiše, se letos niso vrstile. Zaman jih je čakal. To je imel za slabo znamenje. V gnezdo so se naselili vrabci. Nabasal je puško s prosastimi šibrami in jih pobil. Lastovičje gnezdo pa je kljub temu ostalo prazno.

Ko je tako sedel in gledal škrlatno zeleni požar na obronkih večernih gora, se je na senožeči pojavila kolona partizanov in med njimi deklet z dolgimi lasmi. Ves je bil iz sebe. „Naš in njegovi prihajajo iz Jelovice!“ Tako je bil presenečen, da so se mu tresle noge.

„Hej, Travnikar! Hej, Travnikar!“ je zadonel po senožeči Primožev glas. Zagledali so ga in mu mahali v pozdrav.

Možu so se orosile oči, ko je objel sina in segal v roke borcem Primoževega voda.

„Kod pa hodite, fantje? Gorenjsko ste pustili švabom, mi pa se sami dajemo z njimi!“

„Travnikar, mi osvobajamo Jugoslavijo. Bodi na liniji,“ ga je smeje se opozoril Vojko. „Revolucija je svetovna stvar, tako si nas tudi ti uči, ali ne?“

„No, no... Samo da ste spel tukaj, da ne izgubimo vse morale.“

Še preden so odšli k hiši, je Vojko odvezal nahrbtnik. „Travnikar, tu imam zate dve škatli esesovskih cigar. Miner Marko ti jih pošilja in pravi, da so iz Hitlerjevega kabineta. Ni pozabil, kako sta ga pila.“

„O ti kocina stara, tega pa pozdravi. Nesel mu boš steklenico za dezinfekcijo. Spomni me na to, da ne pozabim, preden boste odšli. Veseli me, da ste vsi živili. Pa vsi s činil Tako napredujete? Kdo pa bo v naši vojski sploh še vojak, ko ste vsi funkcionarji?“

„Kar naglej se nas. Primož je vodnik, vaš France politdelegat,“ je našteval Vojko, Travnikar pa je pritaknil:

„Ti pa pomočnik komisarja. Sama politika vas je. Le kdo delal po vojni, če zmagamo?“

„Revolucija nas dviga, Travnikar.“

„Saj ne samo vas. Moram se pohvaliti. Tudi jaz sem postal nekakšna ljudska oblast. V okrajnem odboru zastopam to pobočje. Zato je prav, da se oglasite, kadar pridete na moj teritorij.“

Vsi so se zasmejali. Vojko pa ga je hitro potipal:

„Prišli smo k pravemu. Vidiš bataljonskega intendanta? Išče hrano. Nemci so zaprli pot v dolino, terenci so

se poskrili, bataljon pa lačen... Ker si oblast, nam boš povedal, kam naj gremo.“

Travnikar se je važno zravnal in potegnil iz pipe:

„Nikamor ne pojdate. Jaz vam bom dal. Nekaj imam ljudske zaloge, nekaj vam bom pa posodil. Povedali boste Svarunu, da pri nas nova oblast funkcionira. Kar pogledajte, koliko sem vam posejal za zimo in obdelal s temile rokami!“ jim je pokazal koščene, žuljave roke.

Potem so se napolili k domačiji. Spotoma se je Travnikar sklonil k Vojku in mu povedal, da ima zanj ogledanega krasnega srnjaka, ki mu hodi na njivo.

„Saj boš prišel, ko se malo umiri... Napravili bomo pojedino. Veš, po malem raubščicam. To je vsa moja zabava. Tri lisice sem pokončal, dve jalovi srni smo pa pojedli. No, saj jedo našo travo, in mi smo oblast!“

Doma se je Travnikar takoj lotil pripravljanja hrane. Mama in Tinka pa sta odvedli Franceta v kuhinjo, da jima je lahko pripovedoval. Vsi drugi so posedli, pili sadjevec in mazali zaseke na kruh.

Ko je Travnikar pripravil hrano, se je vrnil k njim.

„Fantje, vi se bojujete, stradate in padate. Tu pa se na terenu pojajo mladi fantje, zdravi ko biki, in se gredo nekakšne gospodarstvenike. Grem okoli in vidim. Našemu odboru sem to že očitaj, pa so mi rekli, da sem sektaš, da ne razumem izgradnje kadrov. Še tega nisem vedel, kaj je sektaš, in sem se spomnil, da sem vse življenje v hosti mnogo sekal, zato mislijo, da se ne razumem na politiko.“

Vsi so se smejali, Vojko pa je pojasnil:

„Oče, bodi brez skrbi! Nam političnim so povedali, kar je še vojna tajna: da bo divizija pobrala po terenu prav vse, kar je odveč.“

Travnikar se je neverno namuznil:

„Malo jih boste pobrali, fantje! Bolj se vam bodo poskrili kot švabom. Eden od višjih mi je rekel, da je ne-

DOBJE — LJUBLJANA

Našega koroškega rojaka, upokojenega ravnatelja gimnazije v Ljubljani Jankota Černuta, je za vedno zapustila njegova draga žena Malči, upokojena strokovna učiteljica, ki je po hudem trpljenju 2. aprila 1972 za vedno zatislila svoje dobre oči in zapustila svojega moža v veliki žalosti.

Janko Černut, rojen pri Kovaču v Zgornjem Dobju nad Baškim jezerom, je obiskoval ljudsko šolo v Ločah, kjer ga je poučeval tak mojstri šolski ravnatelj Aichholzer. V plebiscitni dobi je obiskoval takratno slovensko gimnazijo v Velikovicu in jo po plebiscitu nadaljeval v Ljubljani. Po končanem študiju je postal profesor in kasneje ravnatelj gimnazije v Ljubljani.

V vseh letih skupnega življenja, ki je potekalo v najlepšem sožitju, pokojna Malči svojemu možu ni bila samo zvesta družica, temveč tudi velika prijateljica in oboževalka koroških Slovencev. V njunem stanovanju v Ljubljani so se stalno mudili Korošci, zlasti učitelji in študenti dunajske in graške univerze, s katerimi sta bila v tesnih stikih. Janko je bil vedno med glavnimi organizatorji učiteljskih seminarjev, katerih so se prav radi udeleževali slovenski učitelji iz Koroške. Zadnjega seminarja v Škofji Loki se

Janko radi bolezi svoje žene ni mogel udeležiti.

Vsi, ki smo poznali pokojno Malči, se z žalostjo v srcu zavedamo, kakšno izgubo je utrpel njen mož Janko in z njim vred njeni številni znanci in prijatelji.

Ohranili jo bomo v lepem spominu, globoko prizadelemu možu pa izrekamo naše iskreno sožalje.

Ogroženi gozdovi v Podjuni

Na področju Dobrove v vzhodni celovški kotlini so gosenice in ličinke listne ose uničile lan. leto 4000 hektarjev gozda. Krivdo za to katastrofo je treba po mnenju strokovnjakov iskati pri kmetih samih. Namesto, da bi še naprej gojili mešani gozd, so se lotili borove monokulture, ki pa je zelo podvržena napadom že omenjenih škodljivcev (Diprion pini).

Pavličovo sedlo

bo spet odprto

Avstrijske in jugoslovanske obmejne oblasti so se sporazumele za čas oziroma dneve prehoda preko državne meje na Pavličevem sedlu (1339 m) v občini Železna Kapla — Bela za leto 1972.

Obmejni prehod bo odprt od 1. maja do vključno 30. septembra ob petkih, sobotah in nedeljah. Dodatno pa bo odprt tudi še 1., 2. in 22. maja, 1. junija, 4. julija in 15. avgusta, vedno v času med 7. uro zjutraj in 20. uro zvečer. Prehod preko Pavličevega sedla bo možen samo peš in z maloobmejno izkaznico.

Pavličovo sedlo povezuje dolino Bele s prelepo Logarsko dolino, ki leži v osrčju Savinjskih Alp in je ena izmed najlepših dolin v Sloveniji. Radi nepoznanja tega čudovitega planinskega sveta je ta obmejni prehod eden najmanj obiskanih v Avstriji.

zelo podvržena napadom že omenjenih škodljivcev (Diprion pini).

Številni strokovnjaki so mnenja, da bo treba zopet preiti k gojitvi mešanih gozdov. Trenutno spremenijo na leto 10 do 15 hektarjev borovega gozda v mešani gozd. Ker pa je ta proces zelo počasen, vztrajno iščejo novih poti in možnosti, kako bi rešili gozd pred nadaljnjim uničenjem. Žal imajo listne ose le malo sovražnikov, ki bi jih lahko mobilizirali proti njim. Med te lahko prištevamo ptice. V ta namen so v ogroženih gozdovih obesili že okoli 3000 gnezdic, v tem mesecu pa jih bodo obesili še nadaljnjih 3000. S to akcijo bodo številne ptice v ogroženih gozdovih Dobrove dobile nove "stanovanjske" in hkrati "prehranjevalne" možnosti. Tudi neka vrsta mravelj uničuje ličinke listnatih os.

Vendar tudi ta dejavnost sovražnikov ne zadostuje, da bi učinkovito zavrla masovni razvoj listne ose. Nekateri strokovnjaki so mnenja, da bi škodljivce uničevali s kemičnimi sredstvi — da bi ogrožene gozdove škropili s pomočjo letal. Vendar si tudi tozadevno ne obetajo mnogo uspeha.

Spreminjanje borovega gozda v mešani gozd in pospešena mobilizacija sovražnikov listne ose, to naj bo tudi v bodoče deviza za boj proti nadaljnjemu uničenju gozda na področju Dobrove.

ŠMOHOR

Prejšnjo soboto je nenadoma umrl predsednik šmohorske sekcije Avstrijskega planin. društva dr. Zimek, po poklicu zdravnik v Šmohoru.

Slovenski planinci na Koroškem smo ga dobro poznali. Na zadnjem srečanju planincev treh dežel oktobra meseca lanskega leta na Mokrinah (Nassfeld), ki se je odvijalo pod njegovim organizacijskim vodstvom, smo imeli priliko spoznati vrline in sposobnosti tega planinskega tovariša, ki ni blestel samo kot sposoben planinski orga-

nizator, temveč tudi kot človek s listim plemenitim značajem, ki je lasten samo pravemu gorniku.

Ena izmed zadnjih želja nenadoma preminulega dr. Zimeka je bila, da bi namesto vencev rajši gmočno prispevali za gorsko reševalno postajo v Šmohorju. Pokojnega dr. Zimeka so prepeljali v Gradec k zadnjemu počitku. Slovenski planinci na Koroškem ga bomo ohranili v lepem spominu, žalujočim svojcem pa izrekamo naše odkrito sožalje.

ZDRUŽEVANJE OBČIN

na dvojezičnem ozemlju Južne Koroške
v luči manjšinske problematike

Odprava, razdelitev, združitve občin so vedno povezane s prenosom občinskega premoženja na novo občino. Ob prostovoljni združitvi občin uredijo prizadete občine premoženjski transfer s pogodbo (vendar po koroškem občinskem zakonu nova občina tudi v tem primeru nastane s tozadevnim deželnim zakonom). Drugače je v primeru prisilne združitve. Po trenutnem pravem stanju se prenese občinsko premoženje ob združitvi izključno z deželnim zakonom (člen 7 občinskega zakona), oziroma v primeru spremembe občinskih mej z uredbo deželne vlade (člen 8 občinskega zakona).

Vsak poseg v premoženjsko avtonomijo občine mora biti že z ozirom na pravico do samouprave preverljiv v pravno urejenem postopku. Vse bolj mora to veljati za popoln odvzem vseh premoženjskih pravic ob odpravi občine. Ravno v tem primeru pa občina nima pravnega sredstva zoper njeno odpravo, ker dekretira odpravo zakon — se pravi splošna norma in ne individualni upravni akt (odločba), ki je preverljiv in ovrgljiv v pravnem postopku.

Poleg pravice do lastnega premoženja ima občina še druge temeljne pravice. Po reku ustavnega sodišča štiti načelo enakosti pred zakonom (člen 2 temeljnega državnega zakona; člen 7 (1) zvezne ustave) tudi juristične osebe glede pravic, ki jih le-te po njihovem bistvu sploh imeti morejo. Ustavno sodišče je priznalo pravico do nedotakljivosti (Unverletzlichkeit) lastnine (člen 5 temeljnega državnega zakona) tudi jurističnim osebam (o splošnih pravicah državljanov).

Iz že citiranega člena 116 (2) ustavne novele 1962 (občina je samostojna gospodarska enota) sklepa Eberhard v svoji študiji, da deželni in zvezni zakonodajalec ne smeta diskriminirati občin kot jurističnih oseb na področju premoženjske prava. Tako diskriminacijo vidi Eberhard v načinu prisilnega prenosa občinskega premoženja na novo občino, ker odpravljena občina nima pravnega sredstva zoper odvzem premoženja, ker je le-ta dekretiran v obliki zakona splošne norme. V luči ustavne novele 1962, katere izrecni cilj je bila krepitev občinske samouprave, je prisilni prenos občinskega premoženja brez rednega, urejenega razlastitvenega postopka po Eberhardu povsem izključen („schlechterdings ausgeschlossen“).

V naslednjem poglavju proučuje Eberhard ustavnost gradiščanskega zakona o občinah iz leta 1965 ter gradiščanskega zakona o zboljšanju občinske strukture iz leta 1970 (Gemeindestrukturverbesserungsgesetz); slednji zakon je pravna podlaga za občinsko reformo na Gradiščanskem.

Ker urejata gradiščanski in koroški zakon o občinah združevanje občin na povsem podoben način, veljajo ustavni pomisleki, ki jih navaja Eberhard za gradiščanski primer, v bistvu tudi za Koroško. (Člen 8 (2) gradiščanskega občinskega zakona: za združitve dveh ali več sosednjih občin proti volji prizadete občine je potreben deželni zakon; člen 7 koroškega občinskega zakona: sprememba območja občine je, izvemši sporazumno spremembo občinskih mej, možna samo z deželnim zakonom.)

Ustavni pomisleki do v teh zakonih predvidene pravne oblike za odpravo občine so v bistvu v tem, da oblika zakona ne odgovarja avstrijskemu ustavnemu sistemu, ker je ukrep združitve po svoji vsebini tudi individualni upravni akt nasproti občini — torej izvršilni akt, za katerega deželni zbor kot legislativni organ ni pristojen. Ločitev med zakonodajo in izvrševanjem pa je v avstrijskem ustavnem sistemu stroga; izjeme so razmeroma redke (členi 50 do 55 zvezne ustave; primeri: udeležba parlamenta in zveznega zbora pri izvršitvi državnih pogodb; privolitev parlamenta izdatkom, ki niso predvideni v zveznem proračunu; soodločanje parlamenta pri tarifah železnice, pošte, telegrafa, telefona; kompetence glavnega odbora parlamenta).

Oblika zakona za odpravo občine krši pravico občine do zakonitega sodnika, katero jamči člen 83 (2) zvezne ustave: „Nihče ne sme biti prikrščen v pravici do zakonitega sodnika“. Združevanje občin v obliki deželnega zakona je torej po Eberhardu protustavno:

1. ker krši načelo ločitve zakonodajne oblasti od izvršilne (združitve je tudi individualni izvršilni akt, kar terja drugo pravno obliko);
2. ker krši pravico do zakonitega sodnika (občina nima pravnega sredstva proti posegu v njeno samoupravo in premoženjsko pravico);
3. ker krši načelo enakosti pred zakonom (občina je kot lastnik premoženja pravno na slabšem kot druge juristične osebe — razlastitvenega postopka ni);
4. ker krši načelo enakosti pred zakonom (v kolikor pride do konkretne združitve iz samovoljnih motivov, ker je tako ravnanje v nasprotju z načelom enakosti pred zakonom, ki diferenciacijo sicer dopušča, toda samo po stvarnih kriterijih).

(Se nadaljuje)

Tečaj za življenje

od petka, 21. aprila 1972, ob 19. uri do nedelje, 23. aprila 1972, ob 17. uri

Dr. Stanislav Smolnig: „Zdrav zakon — zdrava družina“. Sodnik dr. Janez Gregori: „Pravni svetovalec ob problemih zakona“. Prof. Marinka Inzko: „Mati govori o zakonu in družini“. Dipl. medicinska sestra Malka Fein: „Nega dojenčka“.

Prof. Silvo Mihelič: „Samovzgoja — cilj in smoter vsake vzgoje“.

Jože Kopeinig: „Ljubzen — zakrament posvečenja zakona in družine“.

Na sporedu so tudi strokovni filmi in predavanja z dia-slikami.

Tečaj za emajliranje

od sobote, 22. 4. 1972, ob 15. uri do nedelje, 23. 4. 1972, ob 17. uri.

Voditeljica tečaja: Strokovna učiteljica Anica Fugger.

Če se hočete tega tečaja udeležiti, je nujno potrebno, da se prijavite do 20. aprila, da še lahko nabavimo potrebni material.

Dom v Tinjah

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone

umnost, da prihajate dražiti Nemce, ker vas bodo tako in tako v nekaj dneh pregnali, nam pa boste le sitnosti napravili.“

„Tega javi naprej, oportunist!“ se je oglasil France in povedal nekaj političnih, kar je bilo očetu všeč.

Nebo je že temnelo, ko so zagledali na kolovozu pod hišo žensko. Tacek je lajal in se zaganjal, toliko da se ni strgal z verige. Hčerka Tinka je naznanila, da gre k hiši potovka.

„O ti prekleta baba hudičeval!“ je zagodel Travnikar. „Ta vas ne bi smela videti tukaj! Jelovčan me je opozoril na takšne, da so sumljivi. Večkrat, kot je treba, jo zanese sem. Od šivank do saharina, vse prodaja, odkupuje zdravila zelišča, nabira gobe in jagode.“

Travnikar je predlagal, da bi se skrili v kamro, Vojko pa je bil drugačnega mnenja. Izvlekel je policijsko kapo, prav takšni sta si posadila na glavo Slavc in Primož. Počakali so jo kar v veži, drugi pa so obždeli v hiši.

Ko je ženska odprla vrata, jo je ustavil rezek „Halli!“

„Kdo ste in kaj iščete tukaj?“ jo je vprašal Vojko po nemško.

Ženska je obstala, vendar se ni preveč ustrašila. Šele ko je Vojko zagrmel po nemško „Roke kvišku“, je spustila košaro in dvignila roke. Vojko ji je povedal, da je aretirana in da bo šla z njimi. Ker ni razumela, je tolmačil Slavc. Rekla jim je, da ima dovoljenje. Pustili so ji, da je segla po listnico, nekaj časa po njej brskala in zmagoslavno pomolila Vojku listič. Ta je prižgal baterijo in obseval štampiljo z nemškim orlom in podpis škofjeloške izpostave gestapa. Izvidnik.

Vojko ji je vrnil legitimacijo in se opravičil. Kmalu so se sporazumeli, da je bila ženska pred kratkim na Planici, potem na Mohorju, na Jamniku, skratka, obkrožila je

že vsa naselja, kamor je brigada hodila z Jelovice po hrano.

„Dovolj je komedije, zvežimo jo!“ je ukazal Vojko, Primož in Slavc pa sta jo zgrabila in jo kar v veži zvezala z vrvjo. Pahnili so jo v izbo, ker je bila pri luči zbrana vsa družina.

„Kaj pa je s teboj, Johana?“ se je začudil Travnikar. „Recite kakšno dobro besedo zame,“ je prosila. „Saj imam tudi drugačno legitimacijo...“

V njeni torbi so našli dovoljenje odbora OF, da sme zahajati pod Jelovico. Pobrli so ji vse.

Travnikar je zapregel voz, vsi so pomagali naložiti živež, nekaj pa so ga nabasali v nahrbtnike. Medtem sta Vojko in Primož v hiši zasliševala žensko. Zvedela sta, da je bila proti njim, ker so „čez vero in boga“ in ker jih vodi antikrist. Toda joj — ženska ni hotela z njimi. Ulegla se je na tla in rekla, naj jo ubijejo kar v hiši. Zato so jo zgrabili in odnesli na voz. Travnikar je pognal konja in kolona je izginila v mraku. Vendar se je ženska peljala samo do ovinka, kjer je kolovoz zavil v gozd.

„Daj mi bič, Travnikar! Mi vsi bomo morali pomagati potiskati v strmino, zato bom naučil to zlobno babo hoditi.“ „Baba, dol z vozal!“ je zarohnel intendant in grozeče dvignil bič.

Ženska ga je kljubovalno gledala in se ni zganila. Ko jo je nekajkrat usekal, je zatulila in zlezla z voza.

„Dovolj ima!“ Vojko je prijel intendanta za roko, ker bi bil drugače še udaril.

Privzeli so jo k vozu. Potem je hodila vdana v usodo in jih tu in tam sovražno pogledala.

V bataljonsko taborišče so prišli pozno. Med debli je zamiral zar tabornih ognjev in borci so razen straž že vsi spali. Le v dnu globeli je gorel velik ogenj. Zagledali so gručo ljudi in dva konja. Svarun in vodja obveščevalcev

Kacin sta se menila z Drenom in Orlovom, da bi se bataljon pred prodirajočimi Nemci umaknil na bohinjsko stran in priskrbel nekaj hrane za brigado. Vse vasi na vznožju so bile blokirane in najtežje je bilo priti do hrane.

Patrulje s hrano so se razveselili; vohunko so gledali s porogljivim zadovoljstvom. Travnikar se je takoj zapletel v pogovor s Svarunom. Ta ga je povabil k ognju, da bi jim povedal kaj novega. Še enkrat so zaslišali žensko. Povedala je isto kot pri Travnikarju, ko pa so jo ostreje prišli, je priznala, da jo je poslal vohunštvaški duhovnik, ki jo je pri spovedi spraševal, če kdaj vidi goščarje v hosti. Ko mu je nekajkrat povedala, da jih je videla, so prišli ponjo Nemci in jo hudo pretepli, ker tega ni bila prijavila; potem pa jim je obljubila, da jih bo obveščala. Dajali so ji sladkorja, kave, karte za kruh in meso in še kakšno marko povrh. Dve leti je že blodila po gorskih vaseh in prodajala, kar so ji priskrbeli Nemci. Tudi prepustnico z žigom OF so ji dali Nemci. Naposled je priznala, da je Nemcem poročala o prihodu bataljona v vas Planico.

Izvedeli so dovolj. Svarun je naročil Orlovu in Kacinu, naj zapiše izjave, potem pa naj ženska prejme kazen, kakršno zasluži kot vohunka. V bližino bataljona se je prejšnji večer pritihtopila nemška enota...

Orlov je poslal dežurnega po kuharja, svojega starega znanca, ki so ga klicali Kosmati. Če bi jo bil smel Orlov ustreliti, bi bil sam opravil z njo, tako pa si ni maral mazati rok. Kosmati je prišel s sekirico za pasom. Mel si je oči in preklinjal, ker so ga dvignili iz spanja. Orlov je stopil k njemu in mu nekaj zašepetal na uho; mož je samo prikimal. Potovka, ki je stala ob ugašajočem ognju, se je zagledala v kocinasto brado in se stresla. Z zvezanimi rokami se je prekrižala, sklonila je glavo, ustnice pa so se ji začele premikati.

Pogumnega manj boli

Od prvega dne, ko se skuša otrok postaviti na noge, storiti prve korake, povzpeti se na stol, stopnice ali preskočiti oviro, je izpostavljen nevarnosti, da se poškoduje. Pozneje se nevarnosti pomnožijo: na cesti, v vrtu, v parku, kjer je za otroka zanimiva gugalnica, skok čez ograjo, prehod skozi bodočo žico, trnje in podobno.

Seveda se more otrok poškodovati tudi, kadar sedi mirno v sobi in se igra s škarjami, šivanko, žico, steklom ali kakšno tehniško igračo.

Kadar se otrok poškoduje in se prikaže kri na njem, ne bi smeli starši izgubiti prisebnosti. Solze in panika samo poslabšajo situacijo, prav tako kot grob odnos do „nepozornega“ otroka, ki smo mu zavoljo poškodbe namenili palico ali klofuto.

Nemočnemu malčku je treba pomagati in ga potolažiti oziroma bodriti: „Nič hudega ni, če ne boš jokal, bo hitreje minilo, ti si junak in lahko prenašaš malo bolečin!“ Poleg sugestije je v takšnem primeru dobrodošel tudi primer otrokove okolice.

Kadar otrok zbolí in dobi vročino, starši ne bi smeli pred njim kazati svojega razburjenja. Vsi, ki živijo ob otroku, naj se obnašajo običajno, naj otroka pripravijo na stik z zdravnikom in morebitno bolnišnico.

Kadar bodimo otroka in ga navajamo, da bo znal obvladati bolečino, moramo upoštevati otrokov spol, starost in individualnost. Če je otrok preveč občutljiv, ga je treba bolj prepričevati in tolažiti, kadar se poškoduje ali zbolí, dokler ne postane odpornjši. Če pa je otrok preveč živahen, potrebuje več nasvetov, da bi postal previdnejši.

Včasih je potrebno zdravljenje otroka zunaj doma, v bolnišnici. Tudi za takšne primere se morajo starši pripraviti, da bi se njihov otrok obnašal v zdravstvenem zavodu na zdravljeno sproščeno in povsem naravno. Pri nanašanju igrač in sladkarij je treba v takšnih primerih omejiti na sprejemljivo število, kajti z igračami prekrita postelja otroka bolj razdraži in vznemirja, prav tako pa ga tudi bolj utruja.

Preveč razvajan, živčen in razdražljiv otrok — največkrat so to edinci — rad pretirava in simulira hudega bolnika, da bi njegova okolica postala pozorna nanj. V takšnih primerih bi se morali starši zglasiti pri pedagogu ali psihologu po nasvet.

Počitek za oči

Utrujenost oči preženemo di z izpiranjem s solno raztopino, da veke pljuskamo s toplo.

Še bolje pa je preprečiti hladno vodo, ki ji predtem dodamo nekaj kapljic kolonjske vode. Še bolj učinkovito je, če denemo na obe veke kosčka vate, ki smo ju popotili v mlačen kamilični čaj, zlijski spored, pazite, da ni potem pa ležimo s tema obkladoma četrt ure pri miru. Utrujenost oči preženemo tudi predaleč sprejemnika:

zdravniki priporočajo oddaljenost 1,80 do 3,50 metra.

Pazite tudi na pravilno svetlobo pri branju. Žarnica naj bo dovolj močna (80 do 100 W), naj bo nad ravnilo oči, izvor svetlobe pa mora biti za nami. Knjiga, ki jo berete, naj bo 35 do 40 cm oddaljena od oči.

Kako pripravimo sočen goveji zrezek?

Za dober zrezek kupimo dobro meso. Kakšno je dobro meso? Predvsem mora biti uležano, to se pravi, da je bila žival zaklana vsaj nekaj dni pred uporabo.

Neizkušeno gospodinjstvo večkrat zapelje zunanji videz mesa. Svetlooranžnata barva in vidna sočnost nista poroka za najboljši zrezek. Meso mora biti srednje rdeče, s tanjšimi vlakni, ki jih preprežajo nitasti prameni bele maščobe. Stari voli in krave imajo temno rdeče meso in rumeno mast.

Za zrezke uporabljamo vedno najboljše kose govedine. Zato je tako meso najdražje, saj odpade nanj od celotne živali le majhen

del. Poleg pljučne pečenke vzamemo za zrezke še šimbas in del stegna. Neprimerno cenejši so zrezki iz drugih kosov govedi, moramo pa jih dalj časa dušiti, da se zmehčajo.

Kot potrebuje zelenjava nekaj časa, da jo pripravimo za kuho, tako moramo tudi zrezkom žrtvovati nekaj minut priprave.

Najprej jih narežemo. Ne štedimo z mesom! Vsak zrezek, če hočemo, da bo sočen, mora tehtati vsaj 20 dkg. Da se ne bomo ušleti, stehljamo prvega. Veliko bolje je speči en velik debel zrezek kot dva tanka.

Narezano meso potolčemo z noževim ročajem ali dlanjo roke. Močni udarci bi potrgali mesna vlakna in dragocen sok bi odtekel.

Zrezke pokapljamo z oljem, lahko jih položimo tudi za nekaj časa v oljno kopel. Nato jih odcedimo, odišavamo.

Od okusa je odvisno, kakšne dišave dodamo mesu. Vedno pa velja pravilo, da dodamo le toliko dišav, da ne bodo prekrile vonja mesa. Zato nekateri začimbe odklanjajo. Katere začimbe pa pridejo v poštev? Med najbolj navadne prištevamo: zmlet popper, gorčico in mešanico dišav. Lahko pa zrezke potresemo z rdečo papirko, stlačenim česnom, polijemo z žličko konjaka, pokapljamo z limoninim sokom, dodamo ščep sladkorja ali porazdelimo po njem ostružke hrena. Izbiramo po lastnem okusu. Komur je všeč vonj po surovem maslu, bo položil na meso posamezne koščke.

Pripravljene zrezke denemo na segreto maščobo in hitro spečemo. 1 cm debela

Kazen s palico

Kaznovati s palico ali ne kaznovati? Nedvomno je najspretnjša in najboljša tista vzgoja, ki ne pozna palice. Palica ali tepež sta vedno nekaj, kar jemlje otroku dostojanstvo, kljub temu da se otroci prav palice najbolj boje, se pravi, da po njej tudi — vsaj začasno — ubogajo.

Mogoče bomo z mirnimi opomini in kaznimi, ki ne žalijo otrokove časti, dosegli več kot s stalnimi klofutami in udarci, za katere postane otrok sčasoma neobčutljiv.

Kdor udari brez premisleka ali celo v besu, kdor straši otroka s „črnim človekom“, dimnikarjem, policajem ali čim drugim, greši v pedagoškem oziru prav tako kot tisti, ki malemu tmgoglavcu za sleherni dobro opravljeno dejanje obljublja sladkarije. Življenje ne bo temu ljubitelju bonbonov pozneje plačevalo s sladkarijami, temveč bo otrok pozneje hudo razočaran.

Med resne naloge v otrokovi vzgoji pa sodi tudi priprava staršev, da otroka vzgoje tako, da se bo znal znajti tudi v problematičnih položajih.

plast je pečena v 8—10 minutah; če so zrezki manjši, zadostuje 5 minut. Če pa želimo angleško pečene, to se pravi, da so še v sredini surovi, čas skrajšamo.

Vsak zrezek samo enkrat obrnemo, vendar ne z vilicami. Zabodeni rogji bi ga ranili, zato uporabljamo lopatko.

Meso navadno solimo, ko so zrezki že pečeni. Če pa se nam zdijo okusnejši, da se pečejo s soljo, jih potresemo tik pred pečenjem. Če namreč stojijo dalj časa nasoljeni, sol odlegne mesu sok, ki ostane na krožniku.

ČIŠČENJE POSODE

Pomivanje posode sodi med najbolj neprijetna gospodinjska dela. A vendarle ga je moč prijetneje „doživljati“, če posodo od časa do časa temeljito očistimo in si tako olajšamo vsakdanje delo.

ALUMINIJASTO posodo umivamo največkrat z blagim detergentom. Če je potrebno, lahko posodo zdrgnemo tudi z jekleno volno ali pa jo čez noč pustimo v blagi milnici. Naslednjega dne posodo dobro oplakemo in jo otreemo z mehko suho krpo. Da bi se zunanje ploskve posode bolje svetile, jih natremo s sodobnim čistilnim sredstvom.

EMAJLIRANO posodo prav tako umivamo z detergenti, če pa je močno umazana, jo pustimo čez noč v blagi milnici. Grde rumenkaste rjave madeže na emajlirani posodi odpravljamo z vlažno soljo ali pa z novim vimom. Učinkovita je tudi mešanica kisa in soli. Jedi v emajlirani posodi, ki se je strdila na robih, nikar odstranjevati z nožem. Raje namočite posodo za nekaj ur v vodo, ki ji dodate za pest kuhinjske soli. Potem posodo operite v topli vodi z dodatkom detergenta, jo oplaknite in oтрите s suho krpo.

NEPREGORNO posodo pomivamo z mehko gobo ali pa z zelo nežno kovinsko volno, ki jo natopimo v tekočem milu. Če se je jed prijel posode, jo namočimo prav tako kot emajlirano. Pazite pa pri nepregorni posodi, da se na njej ne prično tvoriti rumenkasti madeži, ker jih je potem težko odpraviti.

PLOČEVINASTO POSODO, to so največkrat pekači, čistimo, ko je še vroča, s soljo in zmečkanim časniškim papirjem. Od časa do časa takšno posodo umijemo s krtačo in milnico, ki ji dodamo malo amoniaka (žlico na liter vode). Končno navlažimo posodo še z jedilnim oljem. To velja za vse druge pekače, v katerih pečemo pecivo, pečenko, torte.

Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Ton

„Gremo!“ je dejal Orlov, vzel jermen v roke in zakolovratil skozi temni gozd, stran od položajev. Kosmati jima je sledil ko senca. Pod njegovimi koraki so pokale vejice, kot bi lomil koščice.

„No, spet bodo smeli kaj govoriti! Ujemajo vohunko, Orlov pa naj pospravlja za njimi...“

Čedalje temneje je bilo v goščavju. Kosmati se je stopil z nočjo in hodil tako tiho, da je Orlov mislil, da mu je že pobrisal.

„No, ali bo kaj ali nič?“ je zamrmral Orlov. Postalo mu je zoprno, loleval se ga je občutek, ko da ima on nekoga za hrbtom, ki ga bo zdaj zdaj kresnil. Grobi, kameniti svet se je spuščal proti mlademu smrečju, ki je bilo črno kakor neopredeljena stena. Orlov se je nevoljen ustavil, da bi opogumil obotavljajočega se kuharja. Tedaj se je skozi temo zalesketala sekirica in železo je jedko tlesknilo ob kosf. Šamo leden vzdih je prepiral gozdno tišino in ženska se je zgrudila Orlovu pod noge, da bi ga bila skoraj podrla.

„Prekleta!“ je jeknil Orlov, skočil navzad in spustil jermen. Potem je prižgal baterijo. Pred njim je ležala ženska s preklano glavo, mrtva.

„Še vedno si strokovnjak, Kosmati!“ ga je pohvalil. Kosmati je čepe brisal rezilo ob mah. „Ni bilo vola, da ne bi šel pod mojo sekiro na kolena,“ je dejal.

Orlov se je naslonil na smreko. „Pa vseeno, Kosmati, ne bi rad jedel v tvoji četi.“

„Misliš zavoljo sekirice?“

„Ne vem. Najbrž ne samo zaradi sekirice.“

Gledal ga je, kako je odvezal jermen in mu ga dal. V obraz je bil teman kot noč. Zgrabil je žensko za noge in jo zavlekel v gosto mladje skoraj neprehodnega smrečja.

Vračala sta se molče. V kotlu so ugašali ognji, podobni očem velikih mačk, pritajenih med drevjem in pripravljenih na skok.

10

Veter je šumel v vejah in hladil razgreta čela. Hodili so že nekaj ur. Včasih so postali in se oddahnili. Ko so premagali strmino in se vzpeli na planoto, jih je tesnoba minila. Že v dolini so bili zvedeli za močne kolone Nemcev, ki so krenile proti Jelovici.

Gorazd, ki je hodil na čelu, je hitel, ker je računal, da se bo Dren z bataljonom prav gotovo umaknil v kak skrit kot, saj je najbolje poznal Jelovico. Na pohodu so bili vso noč, le kakšno uro so počivali sredi pobočja, da so spustili mimo nemško patroljo. Vsi so bili oprtani s polnimi nahrbtniki in že zbiti.

Gorazd je obiskal sestro. Živela je tostran reke, blizu železnice in mostu, ki ga je brigada nameravala slej ko prej zrušiti. Sestra in mož sta delala kot obveščevalca, poleg njih dveh pa je imel Gorazd še mnogo znancev, ki so mu dajali podatke. Sestra se ga je razveselila. Najedel se je, skopal, se preoblekel v sveže perilo in po dolgem času okusil dobrote mirnega življenja. Medtem so njegovi fantje uprizorili napad v predmestju in spravili na noge vso vojsko, ki še ni bila odšla na pogon.

Sestra mu je povedala, da se Doris večkrat oglasi pri njej. Pozanimal se je, kako je z njo, in zvedel, da dobro dela v organizaciji, da ga zelo pogreša in pravi, kako je bilo vse drugače, ko je bil on na tem terenu.

Saj bi jo žel obiskat, pa je preblizu ceste in železnice in preveč Nemcev je okrog hiše.

Pogovarjali so se tiho, za zagnjenimi okni. Zmotilo jih je rahlo trkanje. „Eden od naših bo, to je razpoznavni

znak,“ je dejala sestra. Odprla je in pogledala. Prižela k steni, se je oglašala Doris. Sestra je zaprla okno in vprašala Gorazda, ali naj ji gre odpret. Čuden drget ga je spreletel. „Kakšno naključje,“ je pomislil. Po prstih se je zmuznil v kamro in priprl vrata. Glede na tisto, kar mu je bila povedala Ana o Wolfu, ga je prav zanimalo, kakšno vlogo igra ta ženska. Ali jo izrabljajo, ali pa je izdajalka?

„Kaj pa te je prineslo to noč?“ je vprašala sestra gostilničarka, ko je vstopila.

Povedala je, da je bila na zvezi, ko pa se je vračala, so jo opozorili, da je vse v zasedah in da na progi poka-
Železnico je zavarovala nova enota. Njeni vojaki streljajo, ne da bi ustavljali. Prosila je, če bi smela prenočiti.

Ob progi je res votlo bobnelo, regljale so strojnice in oglašale so se puške.

„Za nohte gre Nemcem! Na Gorenjsko je spet prišla divizija,“ je ponosno rekla sestra, Doris pa je pripomnila: „Prav gotovo bo prišel Gorazd na obisk. Moraš me poklicati. Važne stvari mu bom povedala.“

„No, ravno prav. Prišel sem kot naročen,“ se je oglašil Gorazd in odprl vrata.

Vsa kri ji je udarila v glavo. „Kakšen prenos misliš?“ je dejala. „Že sem nameravala zaviti k drugim poznanim, pa me je nekaj vleklo k vam.“

Ko ji je podal roko, ni prezrl, da je še prav tako lepa in da se ji vznemirljivo dvigajo prsi in poželjivo gorijo oči.

„Ali kaj delaš za nas?“

„Ne toliko kot takrat, ko si bil ti tukaj, odnehala pa nisem. Nemci me sumničijo. Sicer pa je z njimi lahko: nam križi jih s šunko, daš jim piti in prijazno pogledaš, pa zamiže na eno oko, včasih tudi na obe. Zdaj, ko jim gre na frontah vsak dan slabše, so še bolj dostopni.“

(Se nadaljuje)

Načrte so pripravljali v Celovcu

Zločinska vloga Heimatbunda in Maier-Kaibitscha

Kadar je na Koroškem govoril o zločinskem izseljevanju zavednih slovenskih družin v nacistični dobi, je navadno slišati mnenje, da je bila to akcija berlinske centrale in da zato tudi odgovornost nosijo le „tujci“ in ne „domačini“. V resnici so bile stvari takrat seveda povsem drugačne.

To je na primer dovolj jasno dokazal proces proti glavnemu krivcu izseljevanja Maier-Kaibitschu, ki je bil leta 1947 prav za zločine proti koroškim Slovence obsojen na dosmrtno ječo, pozneje pa spet pomiloščen. Na tem procesu je moral namreč Maier-Kaibitsch sam priznati, da so bili vsi njegovi sodelavci v uradu, ki je odločal o izselitvah, z eno samo izjemo izključno domačini — Korošci. In to ne morda

Korošci, ki so se s tem vprašanjem bavili že od 14. aprila 1942 dalje, temveč ljudje, ki so načrte za ta zločin pripravljali že vse od leta 1920 naprej.

Dejstvo, da so načrte za izseljevanje koroških Slovencev pripravljali v Celovcu, pa je dokazal tudi proces proti bivšemu koroškemu Gauleiterju Rainerju pred vojaškim sodiščem v Ljubljani. Takratni proces pa je tudi odkril, kdo je te načrte pripravljal — namreč takratni koroški Heimatbund, katerega poslovodja je bil Maier-Kaibitsch.

Pogled za kulise zločinskega izseljevanja koroških Slovencev nudi zapisnik o zaslišanju gauleiterja Rainerja. Iz tega zapisnika navajamo dobesedne odlomke.

Tožilec: Zakaj ste postavili Maier-Kaibitscha za vodjo tega urada?

Rainer: Hotel sem združiti funkcijo državnega komisarja s funkcijo, ki jo je Kaibitsch že imel.

Predsednik: Kakšno funkcijo je imel?

Rainer: Kaibitsch je bil voditelj pokrajinskega obmejnega urada, ki se je pozneje imenoval urad za narodnostna vprašanja.

Tožilec: Ali ste postavili Maier-Kaibitscha za vodjo tega urada, ker je dobro vršil funkcije v pokrajinskem uradu za narodnostna vprašanja?

Rainer: Da, imel sem zaupanje vanj.

Tožilec: Obtoženi Rainer, selitve na Koroškem so se vršile v l. 1942. Po kakšnem kriteriju pa so se tam vršile selitve?

Rainer: Krog oseb se je določal po dveh straneh, z ene strani potom gestapa, k temu pa je potem še Maier-Kaibitsch iz državno-političnega vprašanja zavzel svoje stališče. Če sta oba soglašala, tedaj je prišlo do selitev.

Tožilec: Ali ste se pri Maier-Kaibitschu interesirali, odkod ima podatke za te osebe?

Rainer: On je točno poznal to cono in je imel zaupnike v koroški domovinski zvezi v posameznih mestih.

Tožilec: Kdaj pa so te podatke ti zaupniki zbrali?

Rainer: Ves čas delovanja Heimatbunda, to je od svojega obstoja.

Tožilec: S tem priznate, da je Heimatbund zbiral te podatke?

Rainer: Da.

Pomočnik tožilca: Posledica tega pa so bile prav izselitve koroških Slovencev. Od kdaj je Heimatbund zbiral te podatke o Slovincih?

Rainer: Na to vprašanje sem že odgovoril. Od svojega obstoja.

Pomočnik tožilca: Ali je te podatke zbiral samo Heimatbund ali pa tudi avstrijske državne oblasti?

Rainer: Smatram, da se je tudi avstrijska policija bavila s tem.

Pomočnik tožilca: Ali se je avstrijska policija bavila tudi z narodnostnimi vprašanji?

Rainer: Pečala se je tudi z nacionalnimi stvarmi.

Pomočnik tožilca: Ali ste Maier-Kaibitscha vprašali, odkod ima podatke, da se morajo te osebe izseliti? Kako je to podrobno utemeljil?

Rainer: Kaibitsch mi je rekel, da se imena teh ljudi vedno zopet ponavljajo.

Pomočnik tožilca: Torej je Maier-Kaibitsch odločilno vplival na to, kdo bo izseljen?

Rainer: On je bil z vodjo gestapa skupno merodajno odločilen.

Pomočnik tožilca: Ali ste vi izdali kako odredbo v zvezi s pooblastitvi urada za utrditev nemštva?

Rainer: Gotovo mislite na neko odredbo, ki je izšla 1942. leta in je vsebovala splošna pooblastila.

Pomočnik tožilca: Ali so bila to splošna pooblastila ali so bila to posebna pooblastila?

Rainer: Kakor se spominjam, je šlo za to, da se določi funkcija Maier-Kaibitscha. Hotel sem, da bi lahko Maier-Kaibitsch obdelal celotni nacionalni kompleks.

Pomočnik tožilca: Ali so bila to posebna izredna pooblastila za vas?

Rainer: To so bila pooblastila v okviru svoječasne naloge firerja.

Pomočnik tožilca: Kdo je pooblastil komisije, da so lahko plenile imovino?

Rainer: Zaplenbo je izvajala policija, ki je imela svoje pooblastilo oziroma nalog od nadrejenih oblasti. Izročitev premoženja drž. komisarju pa sem izvršil jaz in policija, ki je zaplenbo izvedla, normalno v prid drž. komisarja za utrditev nemštva.

Kakor zveri so planili nemški fašisti nad naše ljudi (Nikolaj Pimat, Linorez)

direktiva Hitlerja za politiko na Gorenjskem in Koroškem? Kaj je bila osnovna politična linija odnosno direktiva Hitlerja?

Rainer: Kot šef politične uprave sem dobil nalogo od Hitlerja, napraviti deželo zopet nemško.

Predsednik: To se pravi, da je bila to osnovna linija vse vaše politike?

Rainer: To je bila naloga, ki jo

je dal firer Kutscheri in ki je zame ostala v naprej, ko sem nastopil službo.

Tožilec: Kakšne direktive vam je dal dr. Frick?

Rainer: Dr. Frick je imel takrat govor, v katerem je navedel naloge v smislu povelj firerja: Napravite mi deželo zopet nemško, zlasti glede priključitve k nemškemu rajhu in izvršitve germanizacije.

Predsednik: Kaj veste o izselitvi?

Rainer: To je bila izselitev slovenske inteligence.

Predsednik: Zakaj?

Rainer: Slovenska inteligenca je bila vodilni sloj in se je morala odstraniti.

Predsednik: Zakaj jim je pa bila vodeča slovenska plast napoti?

Rainer: Ker je bilo takrat povelje firerja, da se dežela ponemči.

Na vprašanje o nastanku Heimatbunda je Rainer izjavil:

„Nastal je kot nasledstvena organizacija koroškega Heimatdienst. To je bila organizacija, ki so jo ustanovile tri vodilne nemške stranke marca 1920 za priprave za plebiscit. Po plebiscitu je nastal iz te organizacije Heimatbund z nalogo, da se še nadalje briga za obmejno cono.“

Tožilec: Ali ste opazili, da je katera koli avstrijska stranka imela bolj prijazno stališče proti koroškim Slovincem kot druga?

Rainer: Bila so različna mnenja, toda v osnovnem vprašanju ni bilo med njimi razlike.

Tožilec: Ali se je kdo zmed avstrijskih znanstvenikov bavil z vprašanji koroških Slovencev?

Rainer: Predvsem moram imenovati koroškega zgodovinarja dr. Wutteja in mnoge druge. Ko sem ustanovil znanstveno nagrado, sem jo podelil leta 1942 Wutteju kot prvemu. Dasiravno je bila takrat zapora glede sprejema novih članov, sem ga prosil, naj stopi v stranko in je potem na mojo izrecno prošnjo stopil v stranko.

Tožilec: Torej se je moral strinjati s programom nacionalsocialistične stranke?

Rainer: To je bila takrat zanj čast in to je bila moja želja.

Tožilec: Kdo je bil vodja Heimatbunda?

Rainer: Maier-Kaibitsch je bil glavni poslovodja koroškega Heimatbunda in državni uradnik. Kot poslovodja Heimatbunda in državni uradnik je skrbel za plebiscitno cono. Vodil je koroški Heimatbund po navodilih svojih predpostavljanih oblasti, t. j. deželne vlade.

Tožilec: Kakšne funkcije je pozneje imel Maier-Kaibitsch?

Rainer: Maier-Kaibitsch je imel funkcijo glavnega poslovodje Heimatbunda tudi v dobi Dollfussa in Schuschnigga. V tem času se je približal nacionalsocialistični stranki. Ko je bila potem ustanovljena nacionalsocialistična deželna vlada, je deželni glavar Pavlovski imenoval Maier-Kaibitscha za deželnega svetnika in Maier-Kaibitsch je v tem svojstvu nadaljeval svoje stare funkcije.

Tožilec: Vi ste izjavili, da je vstopil v nacionalsocialistično stranko. Ali so vstopili tudi drugi člani koroškega Heimatbunda?

Rainer: Da.

Tožilec: Ali je nacionalsocialistična stranka v celoti sprejela program Heimatbunda?

Rainer: To se za koroške razmere lahko potrdi.

Tožilec: Obtoženi Rainer, veste, da je Maier-Kaibitsch z vso silo deloval za germanizacijo koroških Slovencev potom Heimatbunda? Posedujem del govora, ki ga je Maier-Kaibitsch imel leta 1941 pri Humberškem gradu, ko je govoril nemškemu študentom na Koroškem in je med drugim dejal: „Ko boste ob času žetve prišli v hiše slovenskih kmetov, skrbite za to, da se ljudje navadijo govoriti med seboj samo nemško. Z vso vmeno vztrajajte, da morajo nemško govoriti. Na ta način boste napravili firerju veliko uslugo, nam pa boste pomagali to deželo čim hitreje germanizirati.“ Ali veste, obtoženi Rainer, da je isti Maier-Kaibitsch leta 1942 imel v Ljubljani v hotelu Miklič govor, kjer je dejal, da je vojni čas najprimernejši za raznarodovanje in izselitev Slovencev? Ali veste, da je isti Maier-Kaibitsch skupno z Wuttejem in Perkonigom že davno pred napadom nacifašizma na Jugoslavijo napravil načrt za okupiranje Gorenjske in Mežiške doline ter za izselitev Slovencev?

Rainer: To mi je neznano.

Predsednik: Ko ste prevzeli poste Gauleiterja na Koroškem, kaj vam je Kutscherja povedal, kakšna je

Pogovori na Dunaju

Dunaj, 8. aprila — Pogovori avstrijskega zveznega kanclerja s predstavniki slovenskih organizacij s Koroškega, ki so bili minuli četrtek na Dunaju, so v avstrijski politični javnosti vzbudili precejšnjo pozornost. To je bilo tudi pričakovati, saj so bila na delovnem programu vprašanja, ki so bila vse doslej vprašljiva za vse avstrijske vlade: uzakonitev dvojezičnosti na Koroškem v krajih z mešani prebivalstvom. To seveda ne pomeni, da ni bilo poskusov za rešitev teh življenjsko pomembnih vprašanj slovenske manjšine. Toda poskusi so, kot tu vse bolj pogosto poudarjajo, propadli ob merilih, po katerih naj bi izvajali določila avstrijske državne pogodbe.

Socialisti (SPO), ki imajo večino ne samo v koroškem deželnem zboru, temveč tudi večino v zveznem parlamentu, so zdaj pripravili predlog ukrepov za uresničenje obveznosti iz državne pogodbe.

Vse kaže, da so se v Avstriji odločili za korak ali nekaj korakov. Zlasti je postalo vse bolj očitno, da ni mogoče kar naprej zanemarjati določila te pogodbe, ki zagotavlja manjšinam mednarodno pravo določenih pravic. Predvsem pa politika asimilacije, za katero si prizadevajo nekateri krogi, ne more okrepiti ugleda in političnega položaja, nobene od avstrijskih strank.

ln zdaj so se lotili le delnega, pravzaprav provizoričnega reševanja problema dvojezičnosti, ob katerem se portuje slovenska manjšina. Uvedba dvojezičnih krajevnih napisov samo v 205 krajih na podlagi popisa prebivalstva iz leta 1961 ni tisto, kar določa 7. člen avstrijske državne pogodbe, to se pravi, da morajo biti dvojezični napisi v vseh krajih, kjer je mešano prebivalstvo. Ob tem torej ni čudno, če koroški Slovenci sijo, da načrta ne morejo sprejeti.

Čas bo pokazal, če avtorji načrtov na ta

način niso vsaj delno želeli zadovoljiti tiste kroge (ÖVP), ki še danes zahtevajo štetje Slovencev na Koroškem; v tem vidijo podlago za začetek reševanja manjšinskega problema. Tako niti njim niti narodni manjšini na Koroškem z načrtom niso mogli ustreči.

Koroški Slovenci ga odklanjajo, ker rešitev ne ustreza obveznostim, ki jih je Avstrija sprejela z državno pogodbo, določeni krogi iz vrst večine pa se načelno upirajo kakršnimkoli dvojezičnim ureditvam. Pred kratkim je poslanec svobodnjaške stranke (FPÖ) Scrinzi znova zahteval v parlamentu, naj „ugotovijo“, koliko je manjšine, koroški „Heimatsdienst“ pa, ki mu, kot je splošno znano, pripadajo tudi socialisti, pa tudi člani ljudske (ÖVP) in liberalne stranke (FPÖ) je že pred štirimi leti označil uvajanje slovenščine kot drugega uradnega jezika in dvojezičnih topografskih napisov brez ugotovitve števila manjšine za „nevaren korak k slovenizaciji obmejnega področja“.

Vsega tega se zavedata koroški deželni glavar in kancler. Pri pogovorih 6. aprila — tako smo zvedeli — ni omenjenega nihče negiral, temveč so ob tej priložnosti kar naravnost povedali, da bo „načrt“ uresničen. Deželni glavar je sicer dejal, da bo še enkrat poskušal doseči enotnost stališč, dodal pa je, da bo njegov načrt uresničen še letos, če te enotnosti ne bodo mogli doseči in pripomnil, da upa, da bo „pamet zmagala nad čustvi“.

Po tem domnevamo, da bodo ta načrt uresničili. To je očitno tudi iz stališča kanclerja Kreiskega, da ga bodo začeli izvajati kljub nasprotovanju Slovencev, češ da „na rešitev ni mogoče več čakati“.

„Razpravo je prežemal duh sodelovanja,“ je izjavil dr. Kreisky, dr. Franci Zwitter, ki je vodil delegacijo Zveze slovenskih organizacij skupaj z dr. Joškom Tischlerjem kot predstavnikom Narodnega sveta koroških Slovencev, je ocenil duh pogovorov za dober. Zvezni kancler in njegovi sodelavci, je dejal dr. Zwitter, so pokazali razumevanje za vrsto vprašanj, tako za uvajanje slovenščine kot drugega uradnega jezika na sodiščih in v upravi, za podporo kulturni dejavnosti Slovencev itd.

Izgledi za trajno rešitev vprašanja slovenske manjšine na Koroškem se zdijo nekaj boljši kot doslej. Kreisky je namreč sprejel predlog zastopnikov obeh slovenskih koroških organizacij (Zveze slovenskih organizacij in Narodnega sveta) za ustanovitev stalnega „odbora za zvezo“ (Kontakt-Ausschuss) ali komisije, kljub pripombi, da bo o tem vladi še poročal. V odboru naj bi bili zastopniki zvezne vlade, predstavniki koroške deželne vlade in slovenskih organizacij. Naloga odbora bo obravnavati vprašanja slovenske manjšine. S tem bi bila dosežena dolgoletna želja koroških Slovencev, da bi ustanovili posebno telo, ki bi se ukvarjalo z njihovimi problemi in iskalo ustrezne rešitve.

Delo, Ljubljana, 9. 4. 1972

Kreisky sprejel Slovence

... Po kratkem sporočilu o pogovorih je zvezni kancler Kreisky izjavil, da je moč pri nekaterih vprašanjih, ki so jih obravnavali med pogovorom, pričakovati pozitivno stališče avstrijske vlade. Sporočilo tudi poudarja, da je uresničitev določitev državne pogodbe o uvedbi dvojezičnih oznak bila ena od pomembnih točk večrajšnjega pogovora.

Kar zadeva uvedbo dvojezičnih napisov, je dr. Zwitter izjavil, tako poroča avstrijska časopisna agencija APA, da ne more sprejeti tega načrta, ki predvideva uvedbo takšnih oznak v 205 krajih. Zavzel se je za objektivni prikaz položaja slovenske manjšine in se izrekel proti rezultatom popisa prebivalstva. Načrt koroške

vlade izhaja iz popisa prebivalstva 1961. Predstavniki koroških Slovencev so poudarili, da pomeni dvojezičnost zaščito manjšine in da naj ne bi ostala edini korak pri uresničevanju pravic koroških Slovencev.

Deželni glavar Sima je, prav tako po agenciji APA, izjavil, da si bo prizadeval doseči sporazum, če pa to ne bo mogoče, bo sprejel sklep o uvedbi dvojezičnih topografskih oznak. Sima je dejal, da večina koroškega prebivalstva ne bo navdušena ob dvojezičnih napisih, da pa je upati, da bo „razum naposled premagal čustva“.

Deželni glavar je tudi izrazil upanje, da bodo vprašanja dvojezičnih napisov uređili letos; na dvojezičnost krajevnih imen ne gleda kot na prvi, marveč kot na zadnji korak pri reševanju vprašanja manjšine na Koroškem, potem ko bodo urejena vprašanja kot sta uradni jezik in jezik v šolah.

Avstrijski zunanji minister dr. Kirchschläger je označil večrajšnje pogovore kot pomemben korak pri negovanju stikov med avstrijsko vlado in slovensko manjšino.

V komisiji, ki bo v prihodnje urejala vprašanja manjšine, bodo predstavniki zvezne vlade na Dunaju, koroške deželne vlade in slovenskih organizacij na Koroškem. Ta komisija, o kateri bo Kreisky poročal vladi, bo pomemben korak za boljše razumevanje in urejanje življenjskih vprašanj koroških Slovencev.

Večer, Maribor, 7. 4. 1972

Športni vestnik

SVETOVNO HOKEJSKO PRVENSTVO

V petek 7. aprila se je pričelo v glavnem mestu Češkoslovaške 38. svetovno hokejsko prvenstvo. V Pragi so tokrat zastopale samo evropske države, ker je Kanada prostovoljno odpovedala, dobiteljica srebrne kolajne olimpijskega turnirja Amerika pa je lani v Švici izpadla iz skupine A. Najtežjo nalogo letošnjega turnirja ima vsekakor enajstkratni svetovni prvak Sovjetska zveza, saj igra pred publiko, ki ji v nobeni tekmi ne bo naklonjena. Nasprotno pričakuje češkoslovaška publika od domače reprezentance, da bo osvojila zlato kolajno, za katero se borijo že 23 let. V ostalem pa gre tudi za vprašanje obstanka oz. izpada iz skupine A. „Novinec“ Švica je za izpad najresnejši kandidat, „ponuja“ pa se seveda tudi hokejska reprezentanca Zvezne republike Nemčije.

Prve tekme so stale v znamenju obeh favoritov. Češkoslovaška je mimogrede odpravila Švico z 19:1, Rusija pa je premagala Nemčijo 11:0. V soboto je podlegla Švica reprezentanci Švedske 1:12, Nemčija pa je proti Finski „prespala“ prvo tretjino igre in zamudila senzacijo; rezultat 5:8. V nedeljo je bila na vrsti zanimivejša tekma med Češkoslovaško in Švedsko, ki so jo dobili domačini s 4:1. Rusija je igrala proti neljubemu nasprotniku Finski in ga premagala 10:2. Tudi po ponedeljskih igrah, ko je Češkoslovaška igrala z Nemčijo (8:1) in Rusija s Švico (10:2), ni bilo možno govoriti o enem samem favoritu, saj jih je ločil le en gol razlike. Obe moštvi sta se moralno že pripravljali na medsebojni spopad v sredo zvečer.

ŠPORTNIKILETA 1971 V SLOVENIJI

Leta 1968 je združenje športnih novinarjev Slovenije med svojim članstvom uvedlo anketo za naslov „športnika leta“. Od tega leta naprej so izbrali že štirikrat najboljše športnike in športnice, ki jih izbirajo po tekmovalnih dosežkih in tudi po liku športnika in športnice.

Radio Celovec Slovenske oddaje

Sobota, 15. 4.: 9.00 Od pesmi do pesmi, od srca do srca.
Nedelja, 16. 4.: 7.10 Duhovni nagovor — Po vaši želji.
Ponedeljek, 17. 4.: 13.45 Informacije — Komorna glasba.
Torek, 18. 4.: 9.30 Narodno-zabavne melodije — 13.45 Informacije — Šport od tu in tam — Otroci, poslušajte!
Sreda, 19. 4.: 13.45 Informacije — Slovenska koroška povojna literatura — Za našo knjižno polico.
Četrtek, 20. 4.: 13.45 Informacije — Žena, družina, dom.
Petek, 21. 4.: 13.45 Informacije — Kar po domače.

TELEVIZIJA

Avstrija 1

Sobota, 15. 4.: 15.00 ORF-koncert — 16.00 Za otroke — 16.25 Pika Nogavička — 16.55 Veronika — 17.00 Za družino — 18.00 Tedenski obzornik — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Posebej o kulturi — 18.55 Dober večer v sobo želi Heinz Conrads — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Bilanca sezone, kabaretska revija — 21.35 Šport — 22.05 Čas v sliki — 22.15 Film z Divjega zapada.
Nedelja, 16. 4.: 15.45 Doktorji — 16.35 Čarobni karusel — 16.40 Prijateljček — 17.25 Otrokom za lahko noč — 17.30 Kdo ve več? — 18.30 Start vesoljske la-

Naslov „športnice leta“ je pripadel metalki kopja Nataši Urbančič iz Celja, ki je zbrala 50 glasov. Urbančičeva je dosegla lani s svojim držav. rekordom (58,59 m) osmi najboljši rezultat na svetu.

„Športnik leta“ je tokrat postal nogometaš Olimpije Brane Oblak s 47 glasovi. Oblak je bil v letu, ko se je jugoslovanska nogometna reprezentanca uvrstila v četrtfinale tekmovanja za pokal evropskih narodov, stalni član nogometne reprezentance.

Športni novinarji Slovenije pa so izbrali tudi „moštvo leta 1971“. Naslov najboljšega moštva si je letos pridobil državni prvak hokejski klub z Jesenic, ki je v tekmovanjih za alpski in evropski pokal igral pomembno vlogo.

Za najboljšo tiskovno službo je bilo izbrano tekmovanje alpskih smučark za svetovni pokal v Mariboru.

NOGOMET

V prvi mednarodni prijateljski nogometni tekmi tega leta je avstrijska državna reprezentanca preteklo soboto v Brnu podlegla reprezentanci Češkoslovaške z 0:2 (0:2). Tekma je štela med pripravljalne tekme za kvalifikacijo za svetovno prvenstvo 1974. Pred 40.000 gledalci so se izkazali gostitelji tehnično in taktično boljši, tako da je zmaga Čehoslovakov povsem v redu. Gole za Čehoslovake sta dosegla Petraš po prostem strelu in Ternenyj, ki je iz od daljenosti 18 m presenetil vratarja avstrijske vrste Rettensteinerja.

V predtekmi sta se mladinski moštvi obeh držav ločili neodločeno 1:1 (1:0). V Leobnu pa sta si stali nasproti nogometni reprezentanci „pod 23“ obeh držav.

Avstrijsko moštvo je končno podleglo 1:4 (0:1) in s tem priznalo češko premoč v nogometu. Čehoslovaki so v tej tekmi igrali izvrsten nogomet in so bili tudi zdaleka hitrejši od Avstrijcev. Gol za Avstrijo je dosegel Wustinger.

Naše slovensko nogometno moštvo SAK je v nedeljo igralo proti Borovljam in oddalo ponovno točko. Tekma se je končala neodločeno 2:2 (0:1). Gole za Slovenski atletski klub sta dala Janez Tratar in Folti Waldhauser. Zaradi izgube ene točke je najhujši nasprotnik slovenskega moštva Metlova prevzel vodstvo v lestvici 2. D-razreda z eno točko prednosti.

dje „Apollo XVI“ — 19.00 Čas v sliki in vprašanje tedna — 19.30 Šport — 20.15 Vojna gumbov, film — 21.45 Čas v sliki in šport.

Ponedeljek, 17. 4.: 18.00 Teletest — 18.25 Otrkom za lahko noč — 18.30 Slike iz Avstrije — 18.55 Stan Laurel in Oliver Hardy — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novice — 20.06 Šport — 20.15 Dogodivščine gospoda Vidocqa — 21.15 Šola staršev — 21.25 Telesport — 22.25 Čas v sliki — 22.35 Svetovno hokejsko prvenstvo: Češkoslovaška — Švedska in Sovjetska zveza — Finska.

Torek, 18. 4.: 18.00 Tečaj angleščine — 18.25 Otrkom za lahko noč — 18.30 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 18.55 Grof Luckner — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novice — 20.06 Šport — 20.15 Prostor za živali — 21.05 Novosti iz filmskega sveta — 21.55 Šolski poskusi in reforma — 22.25 Čas v sliki.

Sreda, 19. 4.: 10.00 Šolska oddaja — 10.30 Elektronske merilne naprave — 11.00 Vojna gumbov, film — 12.30 Telesport — 16.30 Za otroke — 17.15 Mala aberceda športa — 17.40 Mednarodni mladinski obzornik — 18.00 Tečaj francoščine — 18.25 Otrkom za lahko noč — 18.30 Slike iz Avstrije — 18.55 Televizijska kuhinja — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novice — 20.06 Šport — 20.15 Otroci za ta svet, dokumentacija o § 144 — 21.20 Salto mortale — 22.20 Čas v sliki.

Četrtek, 20. 4.: 10.00 Obisk razstave — 11.00 Uvod v elektronsko računanje — 11.30 Kaj morem postati — 12.00 American Life and Literature — 18.00 Tečaj italijanščine — 18.25 Otrkom za lahko noč — 18.30 Slike iz Avstrije — 18.55 Športni mozaik — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novice — 20.06 Šport — 20.15 Dali, dali — 21.35 Čas v sliki in poročila o pristanku na Luni — 22.00 Dunajski kabaret — 22.20 Svetovno hokejsko prvenstvo: Sovjetska zveza — Češkoslovaška.

Petek, 21. 4.: 10.00 Galika v Avstriji — 10.30 Genocid — 11.00 Serenada v troje — 18.00 Zeleni svet — 18.25 Otrkom za lahko noč — 18.30 Slike iz Avstrije — 18.55 Sprehod po Luni — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novice — 20.06 Šport — 20.15 Komisar — 21.20 Prezezi — 22.20 Čas v sliki — 22.30 Gospodična Nitouche, film.

Gostilna s penzionom

„TRINKWIRT“

išče za letošnjo sezono

- mlado kuharico
- servirko
- kuhinjsko pomočnico
- točajko
- študentke

Dobra plača

Stanko Trink

Vognje polje — Bogenfeld,
9580 Dobrolje — Drobollach

Zobo
zdrav
nik

išče opremljeno sobo ali
prazno stanovanje, kjer bi bila
možna ordinacija. — Po-
nudbe na upravo lista.

S SADNIMI DREVESCI IN GRMIČI

drevesnice

Marko POLZER

Vazar pri Št. Vidu v Podjuni

SO VSI ZADOVOLJNI!